

אלול תשע"ה ספטמבר 2015

לב לוב 20

כתב העת של האיחוד העולמי של יהודים יוצאי לוב

הניצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו

שנה טובה

אינאללה חקא באייר זייבין ומוש נקסין!

זיכרונות ילדות

זכינו ליחס מועדף מהדוד האהוב; דוד לילו חילק פרוסות של פשטידת סלק ופרסה טבולות בסוכה, פרוסה אחת לכל נפש, ולנו היה "מגניב" לידיו חתיכות שמנות וגדולות במיוחד וללא הגבלה. וכך קרה שכאשר כל אחד מהשבט רק 'טעם' מהפשטידות הטעימות של סבתא, אורלי ואני שבענו מהן עד שלא יכולנו להמשיך בסעודת החג עוד.

הזיכרון המתוק הזה הביא לכך שאני לא מוותרת על טעם החגים, ולמשפחתי הקטנה והמקסימה אני מכינה את אותן הפשטידות בדיוק כפי שסבתא מנטינה הייתה מכינה, וכולם אוהבים אותן בדיוק כפי שאני אהבתי אותן.

ידוע שאירועים וערכים שנספגו בזיכרוננו מסוגלים לעצב את אישיותנו, אבל גם להיפך, אנו בוחרים לזכור או לשכוח אותם בהתאם לאישיותנו ובהתאם לתפיסת העולם שלנו. מכאן יוצא שציונות שספגו אבותינו עוד בלוב עדיין בוערת בלבם, וכאשר מציינים עשור להתנתקות פורצים רגשות עצומים שמקורם בחינוך לערכים שקבעו שורשיהם בילדותנו. ציון חלפון מבטא את רגשות הכאב והזעם שלו בנושא זה בכתיבת מחזה, והוא מובא בגיליון זה. גם גדעון נעמן חוזר לילדותו, וזיכרונותיו משרטטים את קווי ההיסטוריה של מושב חצב. האתר trables.co.il

אנו בוחרים לזכור או לשכוח אירועים מהעבר בהתאם לאישיותנו ובהתאם לתפיסת העולם שלנו.

עליו כתב ציון וטורי, הוקם כדי לשמר את צילי הפיוטים והתפילות וכך עושים גם בבית הכנסת ברעננה בו ביקר משה (זיגי) זיגדון.

כתב העת לבלוב כבר בן 20 גיליונות, והיום הוא בוגר ומועצב יותר הן מבחינת התוכן והן מבחינת הנראות. הכותבים היקרים שלנו מוכרים לכם והם מצדם ערוכים לכל משימה ודואגים לכתבות מעניינות כבר לעיתון הבא. הזמן אכן עשה את שלו, המערכת משומנת וערוכה לתעד ולסקר כל מה שקשור לקהילה היקרה שלנו. ואתם הקוראים, מוזמנים לתרום את חלקכם, להציע רעיונות לכתבות, אנשים לראיין או לחילופין לכתוב לנו כתבות משלכם.

אני מודה לכל השותפים במלאכה. לכל הכותבים האורחים והקבועים, ותודה ליוסי גמזו לטובה, צלם הבית המוכשר שצילמוני מוסיפים חן ויוקרה לכתב העת שלנו.

קריאה מהנה.

ברכת שנה טובה ומתוקה

מתי גילעד, עורכת

livlunv@gmail.com

מדינת ישראל
המשרד
לאזרחים ותיקים

משרד
התרבות
והספורט

לב לוב

גיליון מספר 20

הניצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו

אלול התשע"ה
9 ספטמבר 2015

כתב העת של הארגון העולמי ליהודים יוצאי לוב

יציאת
ליוב
הקהילה היהודית
בליביה
LIBYAN JEWS

מייסד ועורך ראשון
נחציה-נחום גלבוע

עורכת ראשית
מתי גילעד

עורך משנה באיטלקית
דניאל מימון

עריכה לשונית
ד"ר רחל ברוך

מנהל
צורי דורון-דדוש

עיצוב והפקה
סטודיו הינלד

דפוס
"המרכז" האחים תשובה נתניה

צילום
יוסי גמזו לטובה

כותבים
צבי גבאי, דוד ג'אן ויוסף בן דוד ג'אן, מתי גילעד, ציון וטורי, ציון חלפון, דוד ארביב, ניסים רובין, פנינה שחם, אשר דורון, משה (זיגי) זיגדון, ויטוריו יאיר פלח, Daniel Mimun, Franco Cohen Ariel Arbib

Redattore sezione italiana
Daniel Mimun

הפצה
הארגון העולמי ליהודים יוצאי לוב

חברי המערכת
מאיר אלסייג, בנימין דורון-דדוש, צורי דורון דדוש, משה (זיגי) זיגדון, תקוה יולרי-נעמן, דניאל מימון

כל הזכויות שמורות
לארגון העולמי ליהודים יוצאי לוב
משה הדדי 4, אור יהודה
luv@bezeqint.net
www.livlunv.org.il
03-5336268/72

מוזיאון יהדות לוב
פתוח בימים א-ה'
בחול המועד ואיסרו חג
בין השעות 09:30-17:00
סיור מוזר לקבוצות
בתיאום מראש

מורשת יהדות לוב

תוכן העניינים

3. דבר העורכת - מתי גילעד
4. דבר היו"ר - שמעון דורון
5. הנכבה הדו פרצופית - צבי גבאי
6. האדם עושה את התפקיד - ראיון עם יו"ר מר שמעון דורון
8. תם ולא נשלם - ראיון עם מר מאיר כחלון
9. מי לידי יתקע - ויטוריו (יאיר) פלח
10. ר' כליפא חגיאג' זצ"ל - יוסף בן דוד ג'אן ודוד ג'אן
14. פרלמנטרית לוחמת - משה (זיגי) זיגדון
16. מושב חצב אז ועכשיו - מתי גילעד
18. על trables.co.il שמעתם? - ציון וטורי
20. ברכת הכהנים - מוזיאון יהדות לוב
22. כולם עליך ישראל! - ציון חלפון
24. המסיר מכשול - מתי גילעד
26. מכתב לאחיי, הרברט פגני - הובא ע"י שלי שרון סאסי
28. בית הכנסת הלובי ברעננה - משה (זיגי) זיגדון
29. הצדעה למתנדבים / סיפור קטן על עולם קטן - משה (זיגי) זיגדון
30. פנינים מפנינה - חוויה במוזיאון - פנינה שחם
30. אירועים וכנסים בקהילה

35. *Perchè basket anzichè football? Franco Cohen*

37. *A spasso per Roma Ariel Arbib*

39. *La sera di Kippur, a Tripoli, nel 1962 Daniel Mimun*

מתנדבים באירגון

שמעון דורון, מאיר כחלון, אבי פדהצור, ניסים רובין, בנימין דורון, צורי דורון-דדוש, מיכאל גורן, משה ברדה, דינה דנון, שמאל גואטה, גלסינה דבש, אריה הלחמי, משה זיגי זיגדון, מני זיגדון, נילי זרוק, איילה חגי, אילנית חכמון, דודו חסון, דבורה טבול, מזל יעל, עדנה לוי, ג'ודי משולם, ציון נעים, לילאנה סרוך, רחל עזרא, מזל יעל, חנה צמח, כלימו שדה, רינה אבני, ר"ח צורי חסון, אסנת ביטון, פנינה שחם, שלי שרון ולאה קאטב.

Iscriviti all' Organizzazione Mondiale degli Ebrei di Libia.
Sii partecipe e usufruerai dei seguenti vantaggi:

- 1) Abbonamento alla rivista "Germogli" (Livlunv).
- 2) Sconti speciali sui spettacoli, dischi e d.v.d.
- 3) Partecipazione alle votazioni per le elezioni dei membri dell' Organizzazione.
- 4) Aggiornamenti sulle novità in corso

Prezzo annuale: 50 Euro (Esteri), 100 Shekel (Israele).
Si accettano pagamenti con carta di credito.
Per informazioni: 972-3-5336268 www.livlunv.org

לחברים בארגון העולמי

1. הזכות לבחור ולהיבחר בבחירות לארגון
2. מגוון לכתב העת "לב לוב"
3. הנחות לספרים ולתקליטורים
4. עדכונים על פעילויות שוטפות ואירועים

דמי חבר 100 ש"ח לשנה
ניתן לשלם בכל אמצעי תשלום

להצטרפות
03-5336272 03-5336268

קוראים יקרים,
בני קהילת יוצאי לוב היקרים,

בהתרגשות רבה אני כותב את דבר היזר הראשון שלי. יושב ראש של הארגון העולמי של יהודים יוצאי לוב הוא תפקיד בעל משמעות רבה וגדולה מאוד עבורי. קהילת יהודי לוב היא מהקהילות העתיקות של היהדות, קהילה בת למעלה מ-2,500 שנה, שרשרת דורות שנמשכת מימי שלמה המלך (המאה העשירית לפנה"ס), גלות עשרת השבטים (770 לפנה"ס) וחורבן בית ראשון (586 לפנה"ס). שרשרת דורות זאת נאחזה בקרקע, שמרה על מסורתה ומנהיגה ושרדה את התקופה הרומית, התקופה הוונדאלית, התקופה הביזנטית, התקופה הערבית, התקופה הספרדית, התקופה העותמאנית והתקופה האיטלקית. שרשרת הדורות נמשכת עד עצם היום הזה, שנת 2015, והקהילה "חיה ובוועטת" ומקימה את עצמה כל פעם מחדש. לא פעם שאלתי את עצמי כיצד שרדנו מימי שלמה המלך ועד עצם היום הזה, והתשובה שגיבשתי תמיד הייתה דומה: בזכות החינוך שקיבלנו מהורינו, בזכות הסובלנות וסבר הפנים ובזכות המסורת המיוחדת. החינוך, הסובלנות והמסורת הם שלושת היסודות שלדעתי שמרו את קהילתנו במשך 2,500 שנה, ולכן יש חשיבות רבה בהמשך שמירה וטיפוח של המורשת שלנו כדי שתמשיך

תכלה שנה וקללותיה, ותחל שנה וברכותיה.

אקלן צאיר צייה צייין וואס אפאלן

שלכם,

שמעון דורון, יזר הארגון

צבי גבאי
שגריר וסמנכ"ל
משרד החוץ לשעבר

הנכבה הדו-פרצופית

שלא כמו הערבים הפלשתינים לא זכו יהודי ערב לארגונים הממומנים על-ידי ממשלות זרות שיספרו את הטרגדיה שלהם ויתמכו בתביעותיהם לפיצויים על הרכוש הרב שהותירו במדינות ערב. בעוד שהמוני ישראלים חגגו את עצמאותה ה-67 של המדינה שנקנתה בדם רב, יצאו מאות ערבים ישראלים, בראשות הנהגתם, להפגין נגד החגיגות, דהיינו להפגין נגד ישראל. הם, וביניהם ח"כים ערביים ב"רשימה המשותפת", נשאו את הססמה "יום עצמאותכם (של היהודים) הוא יום הנכבה (האסון) שלנו". הצטרפו למפגינים ארגונים לא ממשלתיים כגון "זוכרות", "בלדנא" ו"עדאלה", הממומנים על-ידי ממשלות זרות, באמצע את הנרטיב הפלשתיני הכולל את "זכות השיבה" - דהיינו חיסול מדינת ישראל. מדהים היה לשמוע את המפגינים זועקים "נכבה" - אסון, אסון אומנם היה ב-1948 לערבים, אך גם יהודים רבים שילמו בחייהם. שני הצדדים נלחמו זה בזה עד שהגיעו להכרעה. אך מי הביא את האסון הזה לעולם? כפי הנראה, עם חלוף הזמן צריך לחזור ולהזכיר שהאשמים הבלעדיים ב"נכבה הפלשתינית" הם קודמיהם של מנהיגי המגזר הערבי הנוכחיים. הם שדחו ב-1947 את הצעת האו"ם לחלוקתה של ארץ ישראל, שהייתה תחת שלטון המנדט בריטי, לשתי מדינות - יהודית וערבית. זאת, בניגוד למנהיגי היישוב היהודי בארץ, שהיו נכונים להתפשר ולקבל את הצעת החלוקה. לא רק שהמנהיגים הערביים דחו את הצעת החלוקה, הם גם הולילו שולל את בני עמם במלחמה עקובה מדם נגד היישוב היהודי, תוך הבטחה להם שיקבלו את כל פלשתיין. הם רתמו למרכבת מלחמתם את מדינות ערב, גרמו לתבערה בכל המזרח התיכון, ובסופו של דבר גרמו לפליטות של ערבים במדינות ערב הנמשכות עד היום.

מון הצפוי היה שמנהיגי המגזר הערבי, החיים בביטחון ובחירות מלאה בישראל, יכירו בשגיאות קודמיהם, ובראשם חאג' אמין אלחוסייני, שגרמו ל"נכבה",

להפיכתם של כ-600 אלף ערבים שחיו כאן לפליטים. מנהיגים אלו גרמו גם לטרגדיה אנושית רבת ממדים ליהודים, שבמשך אלפי שנים חיו באזורים שהיו למדינות ערב. מנהיגים ערבים אלו דרבנו את ממשלות ערב באמצעות הליגה הערבית לנהל מסע של שואה, שיסוי, נישול רכוש וגירוש אזרחיהם היהודים, ומרביתם של היהודים הגיעו לישראל כפליטים. עיתוני התקופה מעידים על היקף השטנה שהופנתה כלפי היהודים עוד לפני הקמת מדינת ישראל: בעירק התרחשו פרעות ה"פרהוד" האכזריות ב-1941, בלוב היו פרעות ב-1945, ובעדן - ב-1947. לאחר קום מדינת ישראל, נמשכו הפגיעות הקשות ביהודים בכל מדינות ערב, וממצרים גורשו יהודים

הגיעה העת שישראל תעלה על נס את מורשתם של הפליטים שלנו, כדי שנקבל הכרה בינלאומית בטרגדיה האנושית העצומה שהערבים הפלשתינים גרמו לה בסיוע אקטיבי של מדינות ערב.

מבתיים באישון לילה. מ-900 אלף יהודים שחיו במדינות ערב ב-1948, נותרו כיום כ-4000 בני אדם בלבד. למרות היותה של הפליטות היהודית ממדינות ערב טרגדיה קשה, היא נשארה כמעט אך רק בזיכרון של משפחות הפליטים, הושכחה מהשיח הציבורי, והיא נעדרת מספרי ההיסטוריה. יהודי ערב לא זכו כערבים הפלשתינים לארגונים הממומנים על-ידי ממשלות זרות שיספרו את הטרגדיה שלהם ויתמכו בתביעותיהם לפיצויים על הרכוש הרב שהותירו במדינות ערב. הגיעה העת שישראל תעלה על נס את מורשתם של הפליטים שלנו, כדי שנקבל הכרה בינלאומית בטרגדיה האנושית העצומה שהערבים הפלשתינים גרמו לה בסיוע

אקטיבי של מדינות ערב. אבל הנהגת המגזר הערבי, ובראשם הח"כים המקבלים את שכרם מכנסת ישראל, מתעלמת מאמת זאת. הנהגה זאת יוצאת נגד מדינת ישראל, שבה חיים אזרחיה הערביים כשווי זכויות, במטרה להצית תבערה חדשה. במדינת ישראל אין מכריחים איש להשתתף בחגיגות העצמאות. הרוב במדינה יכבד את רגשות המיעוט הערבי, בתנאי שהמיעוט יכבד את רגשות הרוב. טוב יעשו מנהיגי המגזר הערבי, אם יביטו על המתרחש במדינות ערב השכנות, שבהן דם אחיהם ניגר ברחובות. במדינות ערב התחוללה התפכחות, והעמים מאסו במנהיגים הדיקטטוריים שהשקיעו את מרצם וממון עמיהם לשימור כיסאם, לדיכוי עמיהם ולניהול מלחמות דון קישוטיות נגד ישראל, כביכול כחלק מחיובותם לפתרון "בעיית פלשתיין".

המשורר הסורי ניזאר קבאני התרעם בשירו "השחקנים" (שאותו פרסם באפריל 1969) על השליטים המנצלים את "פלשתיין" כתירוץ לשליטה ללא מצרים בעמיהם, וכך כתב:

פלשתיין הייתה לכם לתרנגולת שביציה היקרות אתם אוכלים.

פלשתיין הייתה לכם ל"חולצת עותמאן" (חולצה דמויונית) שבה סחרתם.

קריאת התיגר של המשורר קבאני אז תקפה גם היום. כיום ישראל והנושא הפלשתיני אינם עומדים בראש מעייניהם של עמי ערב. קישור העיסוק בסכסוך הערבי-ישראלי לבין הטיפול במצבם העגום של העמים הערביים אינה מקובלת עוד.

המנהיגים הפלשתינים התייחסו לבעייתם כ"בעיה הצודקת" היחידה בעולם, ועשו הכול לשם העמדתה במרכז תשומת הלב הערבית והבינלאומית. אך גם גישה זאת לא הביאה את התוצאות המיוחלות. לאחר שנים של סכסוך עקוב מדם הגיע הזמן לעשיית חשבון נפש נוקב, להכיר בעובדות ההיסטוריות ובתוצאותיהן, להשלים עמן ולנסות לפתור את הטעון פתרון בדרך של משא ומתן.

שמעון דורון: "האדם עושה את התפקיד ולא התפקיד עושה את האדם"

ימים אחדים לאחר הבחירות להנהלה ולי"ר הארגון, שנערכו במרכז המורשת, ביקשתי לראיין את מר שמעון דורון, היו"ר הנבחר של הארגון העולמי של יהודים יוצאי לוב, מתוך כוונה להכיר את האיש ואת הרקע שממנו בא, וגם כדי לשמוע ממנו כיצד ולאן הוא מתכנן להצמיד את הארגון בהנהגתו.

מאת: מתי גילעד

רבים מאתנו כבר פגשו אותך בפעילויות השונות של מרכז המורשת, אך בוודאי יהיו כאלה שטרם התוודעו אליך. ספר להם ולנו קצת על עצמך ועל משפחתך.

"נולדתי בישראל במרץ 1960. אני קרוי ע"ש רבי שמעון בר-יוחאי, ומאחר שנולדתי בפורים, נתנו לי הוריי שם נוסף - מרדכי. אני בן שישי מתוך שבעה ילדים, חמישה אחים ושתי אחיות. ארבעה אחים נולדו בלוב, ושלושה נולדו בארץ (אחות אחת נרצחה בג'אדו).

אבי יוסף דעודש היה פעיל ציוני בבנגאזי, ומגיל צעיר מאוד פעל במסגרת הקהילה. אבא היה מנהל חשבונות של חמש חברות בנמל בבנגאזי, ובגלל נחיצותו בנמל ניתנה לו האפשרות שלא ללכת לג'אדו יחד עם כולם ולהישאר לעבוד בנמל. האמירה שלו באותה עת מלווה אותי עד היום: "לאן שהולכים בני עמי - גם אני הולך אתם". הוא נשלח במשלוח הראשון לג'אדו. אבי ואמי הם בני דודים. אימא הייתה בעלת נתינות צרפתית, ואבא - בעל נתינות איטלקית. הפחד שמא יפרידו ביניהם בתקופת המלחמה

הביא אותם להחלטה להקדים מאוד את חתונתם. בזמן המלחמה נולדה אחותי הבכירה, שמה היה עדה, והיא נרצחה בגיל שלושה חודשים בג'אדו. במחנה היא הרגישה לא טוב, ואימא לקחה אותה למרפאה. שם הזריקו לה זריקה, ואחרי כמה שעות היא נפטרה. במחנה הריכוז ג'אדו כתב אבא יומן באיטלקית, ובעצם, כשהוא יתורגם ויפורסם, הוא יהיה המסמך האוטנטי היחיד מהמחנה.

הוריי יצאו מלוב בשנת 1948 יחד עם שלושת ילדיהם וסבתא זמורה (נונה), ישבו במחנה מעבר כמה חודשים ברומא והגיעו ארצה בתחילת 1949 למעברה. מאוחר יותר עברה המשפחה ליפו, ולאחר מכן לדירה קטנה בחולון. כשנולדתי, גרנו בדירת שניים וחצי חדרים תשע נפשות: שישה אחים, אבא, אימא ונונה, וזה היה נהדה. כל ערב לפני השינה היינו מצטופפים ושומעים "חראפה" מפי סבתא.

בית אבא היה בית מסורתי. אבא היה גבאי של בית-הכנסת "יד הקדושים" בעמידה, שהוא היה ממקימו, והוא אפילו

קיבל מכתב ברכה מדוד בן-גוריון על כך. על סבא וסבתא מצד אימא - משפחת חטאב: סבא היה איש אשכולות - איש עסקים ורב בית-כנסת. אהבנו מאוד להגיע אליו, כי היו לו הרבה סיפורים עם מוסר השכל, והם גרו בשכונה שחלקה הגדול היה יוצאי בני הקהילה.

אבא היה אחד ממקימי הארגון הראשון שנקרא התאחדות יוצאי לוב בארץ, החל משנת 1951. יש לי פרוטוקול הישיבה הראשונה של ייסוד ההתאחדות. אבא היה מזכיר ההתאחדות ויד ימינו של אביגדור רוקח. נושא המורשת הקהילה והארגון תמיד היה בבית עד מותו של אבא. אני זוכר עצמי בתור ילד מחלק "קמחא דפסחא" לבני העדה העניים, ואני זוכר שהייתי הולך לעזור לאבא בארגון ברחוב הנגב 4 בתל-אביב, הרבה מחיי סבבו סביב הסיוע לקהילה. אבא היה מרצה על נושא השואה בפני חיילים ותלמידי בתי-הספר.

כילד ספגת ערכים של יהדות, נתינה ומנהיגות - איך ערכים אלו באים לידי

ביטוי בחיך?

הייתי ילד שקט ושלו ואהבתי מאוד את המפגשים המשפחתיים. מגיל צעיר מאוד אהבתי ספורט, גם לצפות וגם להתאמן. בכיתה ז' הדרכת קבוצת כדורעף. מאוחר יותר למדתי בתיכון בתל-אביב, ובגיל 16 וחצי הקמתי בתל-אביב גרעין נח"ל מטעם הנוער הלאומי העובד והלומד ע"ש סגן אלוף אבי לניה בעצם, הייתי יו"ר מהקמת הגרעין ועד שהחברה התגייסה לצבא. לא התגייסתי אתם כי חיפשתי דרך לתרום, ואמרו לנו שאנו מיועדים להתיישבות חדשה, כשביטלו החלטה זאת החלטתי להתגייס לצבא כלוחם. שירתי בסיירת גולני בתקופה של טרום מלחמת לבנון ויצאתי לקורס קצינים. כשסיימתי הייתי מ"פ תקשורת של בית-הספר לצניחה. במסגרת זאת עברתי את מלחמת שלום הגליל.

השתחררתי בנובמבר 1982, ובינואר 1983 כבר הייתי מגויס למערכת הביטחון. במסגרת תפקידי יצאתי למספר שליחויות, והשתתפתי בכמה מסעות ליווי ראשי ממשלה. ליוויתי את בנימין נתניהו בוועידת וואי פלנטיישן. סיימתי את שירותי לאחר 29 שנה ככביר במערכת הביטחון, ומיד התקבלתי להיות סמנכ"ל תכנון, ארגון ולוגיסטיקה של אוניברסיטת בר-אילן. באוניברסיטה הקמתי במסגרת עבודתי בתי-קפה, אולפן הקלטות ומסעדות לסטודנטים ברחבי הקמפוס, והייתי שותף לשני פרויקטים גדולים: הראשון - הבראה כלכלית של מרכז וואהל, והשני - וועדת ההיגוי להקמת הפקולטה לרפואה בצפת שבה הייתי חבר.

אני גרוש עם שלושה ילדים וחי עם בת זוגי אורלי רמות במושב גן יאשיה בעמק חפה. לאורלי יש שלוש בנות, כך שאפשר לומר שיש לי שישה ילדים. אני יודע ואוהב לבשל את מאכלי העדה החל מנוקידס וחריימה, מפרום ומצ'ומה וכל היתר. כמו כן, אני משתדל לכנס את המשפחה אצלי בבית ולהכין את המאכלים האהובים, מאחר שהוריי אינם עוד בין החיים. אני משתדל להכין גם את סימני כל החג כמו העוגיות המיוחדות של שבועות "שקאקי" או הבסיסה. קוסקוס אני מכין בדיוק כמו שאימא שלי הכינה, אבל ככל שמכינים יותר מעריכים יותר את ההשקעה המרובה שזה מצריך.

תפקיד יו"ר הארגון מצריך שעות עבודה מרובות. איך אתה מתכוון לשלב את התפקיד התובעני הזה עם יתר עיסוקיך?

לאחר שסיימתי את תפקידי בבר-אילן הקמתי חברה ליעוץ ושיוק נדל"ן, ובמקביל אני חבר במספר עמותות, אחת מהן עמותת "רקיע" לקידום מנהיגות אתיופית ופיתוחה. אני חבר ועדת הביקורת של מרכז הארגונים לניצולי שואה, וחבר ועדת הביקורת של הפדרציה הספרדית. להיות חבר ועדות זה ללא תמורה וזה

לנשמה. אני אחראי לצוות חירום יישובי - ניהול המושב בעת משבר במושב גן יאשיה שבו אני מתגורר.

המוטו שלי הוא ש"האדם עושה את התפקיד ולא התפקיד את האדם". בימים אלו צמצמתי את היקף עיסוקי למינימום, כי מרגע שהחלטתי לקבל על עצמי תפקיד יו"ר הארגון העולמי של יהודים יוצאי לוב ונבחרתי, החלטתי למלא את תפקידי במשרה מלאה ובנפש חפצה בלי להיות מוטרד בענייני עסקים. אני גם יכול לעשות זאת, מכיוון שיש לי פנסיה מכובדת, כך שבתקופת ניהולי את הארגון אוכל לממש את ניסיוני, כישורי וקשריי למען הקהילה.

מה אתה מתכנן לעשות במסגרת תפקיך החדש?

אחרי שלוש שנים שבהן הייתי ממלא מקום יו"ר בארגון, למדתי שיש לנו מספר פערים שחשוב לתת להם מענה. הראשון - הוא הצורך בהחדרה מאסיבית של המורשת העתיקה שלנו לתכניות הלימודים. כדי לעשות זאת אנו חייבים לסייע במחקר ולממן דוקטורנטים שיכתבו על נושא הקהילה. בהזדמנות זאת אני פונה לפרנסי הקהילה להרים את הכפפה ולתרום למלגות לדוקטורנטים.

נושא שני שאני מעוניין להיכנס אליו הוא מלגות לימודים לימודים אקדמיים עבור בני הקהילה. ארצה לסייע ככל שאנו יכולים כדי לאפשר להשיג לימודים גבוהים ולהעניק מלגות לכל מי שידו אינה משגת.

נושא שלישי - סיוע לניצולי שואה ותמיכה בהם. בשנת 2010 הוכרו כל בני הקהילה שהיו בתקופת המלחמה כניצולי שואה, ואני רואה חובה מוסרית לסייע להם ולעשות ככל האפשר כדי שלא יהיה ניצול שואה בן הקהילה שירעב ללחם או לא יוכל לרכוש לתרופות.

כמו כן, אני רוצה לפעול להגדלת בית המורשת, כי יש המון מוצגים שנתרמו על ידי בני הקהילה, ואנו מומשיכים לקבל חפצים ומסמכים יקרי ערך כל יום, אך המקום שיש לנו צר מלהכיל את העושר הרב הזה. גם כאן אני פונה לכל גורם שיכול לסייע לנו להרים את הכפפה ולהקים מרכז חדש גדול יותר או להוסיף קומה למרכז הקיים.

אני מתכוון לתרום את כל היכולות, הניסיון והקשרים שלי כדי לסייע לבני הקהילה ולהביא לכך שהנכסים הציבוריים המועטים שנשארו ללא פגיעה בלוב יזכו להגנה בינלאומית. יש צורך לתעד סיפורים של ניצולי שואה, כדי שיהיה לנו כמה שיותר חומר על התקופה הארוורה הזאת, וכדי שנוכל להעביר אותו לדורות הבאים.

כמוכן שיש נושאים נוספים, כמו אירועי מורשת לבני הקהילה, סיוע בכתיבת

ביוגרפיות, טקסי הנצחה וזיכרון הקמת אנדרטאות, כל הפעילויות שאנו עושים באופן שוטף.

הייתי רוצה להקים אגודת ידידות למרכז המורשת שתקיים כנסים לגיוס תרומות, פריטים ומסמכים, ושתלווה את הפיתוח כמו בכל מוסד מוכר בארץ. אני פונה לכל מי שחושב שהוא מתאים ויכול לתרום למרכז המורשת ומבקש להתקשר ולהצטרף לפעילות מבורכת זאת.

אני רואה בכל המשימות האלו שליחות וחובה מוסרית שלי בשלוש רמות: א. למדינת ישראל - במטרה לשמר מורשת בת 2500 שנה. ב. זיכרון להוריי שנפטרו ג. סיוע לקהילה שאני רואה עצמי אחד מבניה והתוצר של החינוך של הורים שבאים ממנה.

אין לי דמות נערצת אחת שאפשר להצביע עליה כמוודל לחיקוי. לאורך השנים היו מודלים לחיקוי עבורי החל ממנהל בית-הספר היסודי, מפקד סיירת גולני, וראשי הממשלה בגין, רבין ושרון.

בשל גילך הצעיר יש המצפים ממך שתפיח רוח רעננה בארגון הוותיק של יהודים יוצאי לוב.

אני רואה חשיבות רבה לקירוב דור ההמשך למורשת האבות. אני חושב שעל כל אחד מבני הקהילה לבקר בבית המורשת, להתפקד, להביא את ילדיו ולהיות חלק מהגופים המשפיעים. אני קורא לכל אחד מבני הקהילה לעשות מעשה: להרים טלפון ולהתפקד כדי להיות מעורב.

אנחנו מתכוונים לקיים כינוסים רבי משתתפים וגם סקטוריאליים, כגון עורכי הדיון של הקהילה, קבלנים ורופאים. אני קורא לאנשים צעירים ששרים את השירים מבית אבא, או שיוזעים לספר על התרבות שלנו בהומור ובחיוך ליצור אתנו קשר, כדי שנוכל לשלב אותם בפעילויות המורשת.

הייתי רוצה לקיים כנסים בנושא התרבות והמורשת, לקיים טקסים חגיגיים בהתאם למסורת שלנו, כמו טקס בסיסה, ראש חודש לבנאטי סליחות בחודש הרחמים.

זאת הזדמנות טובה להודות למאיר כחלון על פעילותו הרבה מאוד למען בני הקהילה, על הניסיון ועל ההשקעה הרבה שתרם מזמנו ומכוחו להאדרת שמה של הקהילה ולהכרה בה בתחומים רבים, כמו בתחום התרבות והמורשת וניצולי השואה. בנימה אישית אני מבקש להודות לו על כך שרתם אותי לעשייה בנושא הקהילה והעביר לי חפיפה ראווה.

אנו מאחלים לשמעון דורון הצלחה רבה בתפקידו, הצלחתו תהיה הצלחה של הארגון ושל הקהילה היקרה שלנו.

mattiegilad@gmail.com

תם ולא נשלם

בלבלוב 17 התפרסמה הכתבה "בולדוזר על שתי רגליים" שכתב משה זיגי זיגדון, ובה מתוארים אבני הדרך בחייו של מאיר כחלון בעודו מכהן כיו"ר הארגון. ובעת, עם תום כהונתו נפגשנו במטרה לתאר ולסכם שמונה שנות פעילות כיו"ר הארגון העולמי של יהודים יוצאי לוב. לא היה זה ריאיון פרידה, מכיוון שמאיר כחלון מתכוון להמשיך בפעילותו למען הקהילה ביתר שאת.

מתי גילעד

הוא הסכים לכך. אני שמח שיהודי לוב מיוצגים כעת, להערכתך, בדרך הטובה ביותר, ואני מאחל לו בהצלחה רבה. במבט לאחור, ארצה לציין שהפעילות במרכז המורשת יחד עם התפתחות המוזיאון בשנים האחרונות הם לעילא ולעילא. המוזיאון משנה את פניו כל פעם מחדש, וזה יזקק לזכותו של אוצר המוזיאון אבי פדהצור שאינו נח לרגע, והוא מלא ברעיונות כיצד לשפר ולשדרג את התצוגה כל הזמן. בד בבד אנו מקבלים המון מוצגים ממשפחות מהארץ ומהעולם. מחד גיסא הם מעשירים את התצוגה, אך מאידך גיסא המקום הפך צר מלהכיל, ואנו מלאי תקווה להרחיב את המקום. גם הפעילות ההתנדבותית במרכז תוססת, ואנו שמחים לקבל פנים חדשות כל הזמן. המתנדבים במרכז המורשת תורמים כל אחד על פי כישוריו ויכולתו, ותרומתם לא תסולא בפז.

אחרי שמונה שנים של כהונה כיו"ר הארגון, על אילו הישגים גאוותך הגדולה?

אני יכול לציין מספר הישגים לא מבוטלים שאירעו במהלך פעילותי כיו"ר: ראשית, הצלחנו להוכיח את צדקתנו, ובהחלטה שהועברה בכנסת הוכרנו כניצולי שואה הזכאים לקבל תשלומים קבועים כמו כל ניצול שואה מאירופה. בשנת 2014 התשלום החודשי הוגדל ב-400 שקלים נוספים. הסכום הזה עזר מאוד לאלפי בני קהילתי לוב, וצערי הגדול הוא על כל אלו שנפטרו קודם לכן ולא זכו לקבל את מה שהגיע להם. היום אני פועל לכך שיהודי לוב יוכרו כילדים עשוקים ושיקבלו מענק של 2500 יורו.

שנית, אני שמח על המפגשים והכנסים הארציים, האזוריים והמשפחתיים שאנו מקיימים הן ברחבי הארץ והן במרכז המורשת. אירועים אלו מצליחים לקרב את דור ההמשך שלנו. במהלך שנות פעילותי דאגתי שמוזיאון יהודי לוב יזכה למשאבים גדולים של כספים אשר הושקעו בפיתוח, והיום המוזיאון שלנו ברמה גבוהה מאוד נחשב למוזיאון בינלאומי.

הדבר השלישי - במאמצים לא קטנים

מאיר, אתה פעיל בארגון העולמי למעלה מ-20 שנה, ויו"ר הארגון בשמונה השנים האחרונות. נסה לתת סקירה קצרה על פעילותך למען הקהילה בארגון העולמי.

פעילותי בארגון החלה בשנת 1992, אז עדיין עסקתי בעבודות ציבוריות נוספות. את דרכי בארגון התחלתי יחד עם אביגדור רוקח. הייתי אז חבר בהנהלת הארגון, ואביגדור ביקש ממני להמשיך את דרכו. בהמשך הייתי ממלא מקום יו"ר של רמי כחלון, ומשנת 2006-2000 הייתי מנכ"ל הארגון. בשנת 2006 נבחרתי לתפקיד יו"ר הארגון. היום, בהתחשב בעובדה שאני כבר לא צעיר, וחשוב לי מאוד שהעשייה למען הקהילה תימשך באופן מסודר, פעלתי במהלך שלוש השנים האחרונות לצוות אליו את היו"ר הנבחר, שמעון דורון. אין זה סוד שתמכתי מאוד בבחירתו, מתוך מטרה שחילוף התפקידים ייעשה באופן חלק ושוטף. אני מאמין מאוד בשמעון. הוא אדם שהוכיח את יכולתו וכישרונו הרב בכל תחום שעסק בו בעבר. לא היה פשוט לגייס אותו לפעילות בהתנדבות, מכיוון שהוא צעיר מאוד ונמצא עדיין בפעילות עסקית. אולם בגלל שהמטרה החשובה של שירות הקהילה הקטנה שלנו עמדה לנגד עיניו,

מאיר מקבל את הוקרה על פועלו למען ניצולי שואה

בקרב בנינו וילדינו, ושהם יקבלו על עצמם להמשיך ולספר את הסיפור שלנו אחריו. אני מקווה שהזכויות של זקנינו תישמרנה, וכל מי שיצטרך יוכל לקבל את העזרה הדרושה ויקבל מענה הולם לצרכיו.

איך אתה רואה את המשך הפעילות ההתנדבותית שלך בארגון?

ברור שאת פעילותי אינני מפסיק עם תום כהונתי כיו"ר ואמשיך לתרום את זמני ומרצי למען הקהילה במסגרת הארגון. כמו כן, אני עומד בהבטחתי ליו"ר הנבחר לעמוד לצדו גם אחרי הבחירות, ואני עושה זאת בשמחה וברצון. לאחרונה פנו אלי חברים מההנהלה ומהמועצה וביקשו ממני להיות נשיא הארגון. ייתכן שעד פרסום כתב העת הזה כבר אתמנה לנשיא, וככזה אמשיך לייצג את הקהילה בכל מקום שאדרש לכך ואשתף פעולה באופן מלא עם היו"ר, ההנהלה ומועצת הארגון.

מהו המסר העיקרי שאותו תרצה למסור לבני הקהילה?

הקהילה שלנו מתאפיינת באנשים חרוצים מאוד. העולים החדשים תרמו את כוחם ומרצם לבניית הארץ וליישובה בערים ובמושבים. בניהם השתלבו בכל רבדי החברה, ואפשר לפגוש אותם כאנשי חינוך, צבא, תפקידים ציבוריים, יצרנים ובעלי עסקים גדולים. ועל כולם גאוותנו. לקהילה שלנו יש סיפור שצריך להיות מסופר כדי שלא יישכח ויעלם במשך השנים. מה שלא נעביר לילדינו, הם לא יוכלו לדעת, לא יוכלו לשמר ובוודאי שלא להעביר הללאה. ולכן עלינו לקחת אחריות!

לשם כך אני קורא לכל אחד מבני הקהילה לבוא ולתרום את חלקו בהמשך פעילות הארגון. העבודה רבה, ויש מקום לכולם.

מי לידי יתקע

מאת: ויטוריו (אייר) פלח

מי לידי יתקע

כי בשימון דרך לא אתקע

ובמצולות הים לא אשקע

וגם לא בתמונה חולפת במרקע.

מי לידי יתקע

שתוקף חיי לא יפקע

בחיים, הכל זה פונקציה של תן וקח

וזוה יהיה נר לרגליך, אל תשכח.

מי לידי יתקע

כי בגשם לא נשקע

ובימי שרב לא נשרף

עד שקשת בענן תצטרף.

מי לידי יתקע

שהקשת היא אות משמיים

שלא נתבשל בחום ושלא נשקע במים

זו הבטחה מלמעלה

מלפני שנות אלפיים

מי לידי יתקע

שארצנו חלילה לא תיבקע

חברה תתעורר וגם שנסו מתניים

ונצא כולנו יחד במחולות המחניים

סך הכל זו סמנטיקה של הדדיות

בחיים, הכל שאלה של מידתיות

תנסו תמיד להיות עצמכם,

אנשים אותנטיים

בני אנוש מקוריים

עם קמצוץ של פנטזיה

מי לידי יתקע

שלכם בכל עת,

המושך בזה העט,

בכל העוצמה וביתר שאת.

יו"ר הארגון מר שמעון דורון מעניק זר פרחים למאיר כחלון ולרעייתו מלכה, כהוקרה על תרומתם לקהילה.

הניב "מי לידי יתקע" פירושו: מי יערב לי, מי מבטיח לי (תקיעת כף הינה סוג של מתן ערבות או שבועה). מקורו באיוב יז ג: "שִׁמְיָה נָא עֲרַבְנִי עִקָּר מִי הוּא לְיָדִי יִתְקַע".

ר' כליפה חג'אג' זצ"ל

החכם השלם, הרופא המהולל בחסד עליון רבם של יהודי המערות

דוד ג'אן הי"ו ויוסף בן דוד ג'אן הי"ו

החכם השלם, ר' כליפה חג'אג' נכדו של ר' חמאני זצ"ל, נולד בגריאן בשנת התר"ו-1846 ושימש כרבם של יהודי המערות בהר גריאן. הוא היה גאון גדול בתורה, בקי בש"ס ובפוסקים, פייטן וחכם גדול בחכמת הרפואה, התפרסם כרופא מנתח מומחה, מופלא בניחוסי ראש, בעל שיעור קומה עצום שפרץ גבולות בשיטותיו הרפואיות המתחכמות והמופלאות. נודע גם כאומן נפלא במלאכת הברזל ובתיקון כלי נשק וצלף באקדח מהשורה הראשונה, נלב"ע בטרופולי בשנת התרע"ד 1914 לערך. סבו ר' חומאני חג'אג' שימש כנשיא היהודים בהר גריאן ושימש כיועץ ורופא לכל צבאו של נשיא שבט הישמעאלים בלוב, אל מהמיר גומא בן כליפה בן עיון.

גר החכם וקרובו. בעלת הבית, אשה קטנה זריזה כבת חמישים, פגשה אותנו בכבוד ונשב על קורה, שהייתה מונחת בתוך החצר... ביחוד משך את לבי בעל הבית ר' כליפה חג'אג', שכבר שמעתי את שמעו הטוב בטרופולי. מפי האנשים הדוברים בי, שאחדים מהם היו מבני משפחתו נודע לי, שמשפחת חג'אג' באה לפני כאלף שנה ממרוקו, והרפואה היא אצל בני חג'אג' אומנות העוברת בירושה מאב לבן. אחד מאבותיהם הצליח לפני מאות בשנים למשול על חבל הגריאן ועד היום נמצאו שרידי ארמונו הוא קצר טיגרנה אשר על ההר מנגד. גם ר' כליפה למד רפואה מפי אבי אביו ר' חמאני, ועל פי הספרים שנשארו אתם מאבותיהם מצליח בכל דרכיו, ואם כי לא למד בבית ספר. ביחוד הוא מצטיין בתור מנתח, וכבר היה מעשה, שנקרא לטרופולי לעשות נתוחים בחולים מסוכנים במעמד רופאים תורכים מדופלמים, והצלחתי הצבא החונה במדבר. פרנסתו היא על הרפואה ואת הרבנות קבל עליו (כנהוג בארץ הקדם) שלא על מנת לקבל פרס. אבל כרוב להצלחתו כן רבו מקנאיו בין היהודים ובין הגויים. כמה פעמים הלשינו עליו רופאים אחרים שלא התנהג כהלכה ויקרא לטרופולי להתנצל לפני הממשלה. אבל שמו הטוב, נדבת רוחו ומומחיותו הם שעמדו לו להנקות מפשע ומעלילות, עד שהכיר הועד הרפואי שבא מקושטא בערכו וידעותיו ויוחננו בתעודת רופא מקיים על פי הרשות."

הכרה מעמיקה עם אישיותו המורכבת והמופלאה של ר' כליפה חג'אג' וסביבת עבודתו ומגוריו. לצערנו, כוס התרעלה לא פסחה על משפחתו של ר' כליפה:

"עודם מדברים והנה בא החכם בעצמו, הוא ברך את ר' מרדכי בעתרת אהבה, אחז בידי ונשקה, למרות מחאתי. התבוננתי באיש המופת הזה ויהי בעיני כאחד מחכמי ימי הבינים, שגם רופא יתקרי, וגם רבי יתקרי, וגם פיטן הנהו. קומתו למטה מבינונית, גופו כרסני קצת, ארשת פניו מלאה רצינית ושאננות, בעיני החומות והגדולות שכנה עגנת עצב, מצחו הרחב וזקנו הארוך שהפך לבן כמעט כולו, שתו עליו לית כבוד. קשה היה להכיר את ימי שנותיו, זקנה היתה על פניו ובחרות, נוגה ועיפה אמנם, נשקפה מעיניו החיות.

הוא הביט אלינו ופניו נהרו, הוא מדבר אלי עברית בסגנון רש"י. היום הזה הוא המאושר בימי חייו, היום שבה למעונו השמחה, שעזבה אותו מן היום שבו מת עליו בנו יחידו, אשר עזב אחריו ילד יתום, נחמתו האחת בחייו. וכרוב להתפעלותו הוא אוחז בידי, הוא מעביר את ידיו על ראשי ומשפיע עלי שפע ברכות ולחישות של סימן טוב ומזל טוב.

כי לא רק ברפואה ובחכמות הגלויות ידיו לו רב, כי גם בנוסתרות ובקבלה, וגם בה רפא ירפא.

אז יקום החכם ויוליכו לתוך חדרו, אותי ואת בן לויית ועוד אחרים מהיושבים אתנו. החדר של הרב נקי למדי, אין בו פירות ושאר ירקות למשמרת, והוא משמש גם "קבינט" [חדר] לרפא חולים, מזוזה גדולה נקבעה מחוץ לפתח, ובפנים חתיכת ראי קבועה בתוך הקיר המסויד

עיראן הוא שם כולל לשלושה יישובים - עיראן, תיגרנה ובני-עבאס - השוכנים כמאה קילומטרים דרומית לטרופולי, בירת לוב. ביישובים אלה התגוררו כ-500 יהודים. המילה "עיראן" מקורה במילה הערבית "עירארה" (ע' גרונית) שמשמעותה מערה. האיטלקים כתבו את המילה "Garian" כיוון שלא יכלו לתעתק את האות לשפתם, וכך השתרש השם "גריאן" גם בשפה העברית, אף שאינו מדויק.

שלושה מקורות חשובים ביותר מביאים בפנינו תיאורים מופלאים על פועלו ומעשיו של ר' כליפה חג'אג'.

בשנת התרס"ו 1906 עורך פרופסור נחום סלושץ מסע ברחבי ארץ לוב, ומעלה את רשמיו ומחקריו המעמיקים בפרוטרוט בספרו "מסעי בארץ לוב". למסעו זה מתלווה ר' מרדכי הכהן המשמש כדיין בבית הדין הרבני בבנגאזי שבבלוב, והוא מעלה את רשמיו ומחקריו בספרו "הגיד מרדכי".

שני המקורות הללו משלימים זה את זה בנקודות המבט השונות של שני החוקרים, ופורשים בפנינו יריעה רחבה מאוד המאפשרת הצצה נדירה מאד ומאלפת בפרטי פרטים על חיי היהודים בלוב לדורותיהם ועל ר' כליפה חג'אג'.

המקור השלישי הוא ספרו "וישב משה" של ר' משה אסרוסי זצ"ל גדול מורי השחיטה בטרופולי, ובו שאלה מאת ר' כליפה חג'אג' ותשובות של ר' משה.

פרטים ראשונים לדמותו של ר' כליפה חג'אג' מוסר לנו נחום סלושץ בביקורו בגריאן:

"ואנחנו ירדנו למערה הרחבה שבה

ר' כליפה חג'אג', רבם של יהודי המערות.

"לצרכי הרפואה", כמו שחשב בעל הבית לנוחץ להתנצל לפני, אחרי שאין דרכם להשתמש בראי בגלילת המדבר.

לאורך הקיר הצדדי היה תלוי קרש ועליו ספרים ישנים נדפסים וכתבי יד, מיני בקבוקים מלאים נוזלים ופכים קטנים עם משחות. ומנגד, ישר לנוכח הפתח תלוי כסא של קש שבור, סמן של נוי וקשוט, שהביאו בעל הבית מטרופולי הבירה, אחרי שכסאות לא יראו ולא ימצאו בכל הגריאן.

על הרצפה, סמוך לפתח, היתה שטוחה מחצלת גדולה וקורה רחבה בצדה. הרופא באר לי, שהקורה משמשת לו שלחן בשביל החולים הזקוקים לנתוח או לחלוץ עצמות...

שמעת לעת מגיר דמעה מעיני הקורא:

"חפצתי לשמוע מפי ר' כליפה עצמו את כל הידוע לו על קורות בני ישראל בארץ הזאת, ואלה דבריו כמעט מלה במלה:

"מלחמות הדמים ועלות השודדים בגבולותינו הן שגרמו לנו אבדן ספרינו וספרי זכרונותינו. רוב היישובים העתיקים שלנו, ואפילו בנפוסה, נחרבו בדורות האחרונים. רק בסביבה הזאת בלבד נמצאו שבעה כפרים, ששם נשארו שרידי בנינים של אבותינו ובית הקברות של יהודים, ואנחנו תובעים עד היום את זכותינו על האדמה שגזלו מאתנו. אבותינו ספרו לנו כי בימי קדם היו היהודים רוב תושבי הגריאן, אבל הם תמו ספו מרוב חרבות ומגפות. כמה מן האומללים התערבו בישמעאלים, ואם כי לא אבד זכרם, כבר אבדו מתוך הקהל. ובימי אבי, כשרבו המלחמות, הרעב והמגפות, עזב חלק גדול מיהודי המערות את המקום וילכו באשר הלכו. לכל אחד מאתנו יחש קרובים ובני משפחה בטרופולי, בבנגאזי ואפילו בתוניס.

ומה שנוגע למוצא משפחתי, הנה מסורת בידי מאבותי שאבינו הראשון בא ממערב אלאקצה החיצוני, היא מרוקו, ויהי לרופא ולרב כל המחוז, כמוני היום. והאיש היה גבור חיל, לקח חלק בתגרות ובמלחמות שהתלקחו בין נשיאי הברברים אשר בגבל עד שקם הר טיגרנה לו למורשה והוא אשר בנה את הקצר (המצודה), שבימינו תפשוה התורכים. כמה דורות משל אחד מבני חג'אג' על רוב חלקי הגריאן ויהי זרוע לברברים כנגד הישמעאלים הנודדים שארבו לארץ הישוב. ואולם מאז גברו אלה היינו בכל רע, כי אין לתאר את רעת שכנינו ואת רוב פראותם. גם בני משפחתנו שפרו ורבו בארץ נתדלדלו יותר ויותר. עוד בימי אבי זקני ר' חומאני, שהיה יועצו ורופאו של הגבור המורד גומא, לא סרו גדולה ועושר מביתו, אבל מאז באו התורכים הוספנו לרדת פלאים ואותר אנכי לבדי, ומירושת אבותי לא נשארו לי בלתי אם ידיעותי ברפואה וכבוד הרבנות, שקיימו התורכים בידי.

אבל צדיק הוא ה', אפפוני צרות רבות ורעות. הלשינו עלי שאני רופא חולים בלי תעודה ואטעם מנועם בית הכלא התורכי, הרבו לרדפני ולמרר חיי, אבל זכות אבותי הצדיקים היא שעמדה לי. גם בני יחידי

נאסף בצוק העתים, אבל ה' ברחמיו השאיר לי פליטה, זה הילד בן בני, יורשי ונחמתי האחת בחיים. ואולי יזכני ה' עוד לראות בגאולת ציון ובנחמת ירושלים, והיה זה שכרי מכל עמלי."

ואחר קמתי ואגש אל הקרש להתבונן בספרים. היו שם כתבי יד קדמונים עוסקים ברפואה מחכמים לא ידעתי את שמם, ספרי קבלה ודרוש. אבל את תשומת לבבי משך קובץ של פיוטים מלא וגדוש, שרובו נעתק בידי ר' כליפה עצמו.

הפכתי בספר הזה, שבתי והפכתי, עד שהכיר בעל הבית בתשוקתי להתבונן בו. וכדי לעשות לי נחת רוח הבטיח לי שישאר בידי למשמרת עד עת מצוא, ואחר כך עבר קובץ הפיוטים של יהודי המערות לרשותי לגמרי."

בהזדמנות נדירה זו מצליח נחום סלושץ לגעת בנימים נסתרים בעמקי נשמתו של ר' כליפה חג'אג', הפורש בפנינו תמונה קשה על מצב היהודים בלוב בעבר ובהווה, קשיים אשר לעתים קשים מנשוא, תיאור

דירות מגורים במערות בגריאן

www.delcampe.net

Superluca

בידו כתב תעודה כי הוא רופא מומחה, ועדות הרופאים סותרת עצמה, כי אמרו כליפה הגוריאני הרג את עלי ביראם יען הקיז אותו בתער יש בו חלודה. ולכל הפחות היה להם לומר כי כליפה סיבה במיתה, ואין לומר הרג רק אם בא בכונה להרוג. בית דין העונשים הטיל על כליפה עונש מאסר ששה חדשים, יען לא נהר אמ יש חלודה באזמל. אך בבית דין הברור יצא נקי, כי עדות הרופאים מאחר שבטלה מקצתה בטלה כלה, ועוד: הנה גם כליפה בידו כתב תעודה.

מנחם סלושץ מסכם את מסע ההכרות המופלא עם ר' כליפה חג'אל זצ"ל:

"ר' כליפה לא האריך עוד ימים אחרי גלותו מביתו ומולדתו, ואולי גם נשכח שם הגבור החשוב, היהודי הנאמן, טפוס אמיתי של ימי הבינים, אשר כאלו קמו לשחק לפני כל הסגולות של "מורם מעם". רבי היה, רופא היה, פיטן היה, מקובל וגם נדיב רוח ועומד בפרץ על עמו ומצפה לגאולת עמו בלב תמים".

ר' חיים הכהן מודיע לנו על שנת פטירתו של ר' כליפה זצ"ל:

"הרב כליפה הנז' נלב"ע שנת התרע"ג 1913".

אולם ר' מרדכי הכהן טעה בשנה אחת בשנת הפטירה מאחר ומנחם סלושץ מוסר לנו בספרו כי קיים בידו מכתב מר' כליפה חג'אל משנת התרע"ד 1914, כאשר הוא מצוי בטריפולי.

תהי נשמתו צרורה בצרור החיים, אמן.

הפנימיים יפה עשית שהרי אין מי שסובר שיש להתיר מחט בחלל על ידי בדיקת האברים הפנימיים..."

ר' מרדכי הכהן ממשיך בתיאורו ומציג בפנינו את פעולותיהם האפלות ומעלליהם של האנשים אשר עינם צרה בר' כליפה, במיוחד הרופאים האחרים המקנאים קשות בהצלחתו הכבירה של ר' כליפה:

"מחמדני אחד נכבד, ושמו עלי ביראם, היה כל גופו נפוח במחלה אנושה, וכמעט נתיאשו ממנו הרופאים. הרב כליפה הנז' הקיז אותו באזמל, יצאו ממנו מים רבים עכורים וסרוחים. בזמן מועט השיג בריאות וירא כי היתה הרוחה, חרף וגדף שאר הרופאים ויתן אושר להרופא כליפה לאמור, לא נכנס לבית ספר הרפואה ובכל זאת הוא נתחכם על שאר הרופאים.

הרב כליפה נתן עליו צו לאמר: "גם כי הרגשת בעצמך קו בריאות השמר ופן, ואל לאכול דבר אי נקי או אכילה גסה". אך עלי ביראם לא סמך על דבריו רק אמר: "אנכי כעת גבור יותר מהרופא, וימלא תאות נפשו אכילה גסה כוסכוס ובשר עתודים, נפל עוד במחלה וימות. אזי הרופאים כתבו וחתמו כי כליפה הגוריאני הוא הרג את עלי ביראם, יען חלודה היתה באזמל ההקזה.

הדבר נמשך עד שנת התרס"ב 1902 ויתבע קטגור הממשלה את דם עלי ביראם מיד כליפה הגוריאני, ואז הובא במאסר לתת דין וחשבון על פי החלטת הרופאים.

אני הכותב העמדתני לו בעבורו עורך דין אחד, סניגור בשכירות מאתים פרנג, ויטען בבית דיני עונשים לאמור: "הנה כליפה

ושהם מצפים להם כמו לגואלים. ר' כליפה נאלץ לברוח לטריפולי, הוא ויהודים רבים עמו, ובראשית המלחמה הגיעה אלי ידיעה שכבר נחרבו שרידי הישוב היהודי בארץ המערות. ואולם בשנים האחרונות הוברר שחלק מיושבי טיגרנה ובני עבאס שבו אל מקומם, בשנת 1931 מנו שני הישובים כ 350 נפש בלבד."

דמותו הרוחנית התקיפה של רבי כליפה המנהיג את צאן מרעיתו ביד רמה, נחשפת מתוך המקור השלישי, הספר "וישב משה". רבי כליפה איננו נרתע מלהתייבב מול השוחטים במקום מגוריו, ולמונע בעדם מלבצע טעות הלכתית. למרות בקיאותו הרבה אין הוא מהסס ופונה בשאלה בנושא לרבי משה אסרוסי, הסמכות ההלכתית הרמה בנושא שחיטה בלוב. רבי משה מכיר במעמדו הרם והנכבד ובגודל בקיאותו של רבי כליפה:

"שאלה מהמו"ן [מהמשכיל ונבון] כליפה חג'אל, שר ושופט בכפר גרייאן יברר לנו שקרה מקרה שמצאו שוחטי הכפר מחט בחלל הגוף ורצו להכשיר הבהמה על ידי בדיקת האיברים הפנימיים ואני מנעתי אותם בראותי בשוחטי קמאי [הקדמונים] שהיו מטריפין עינין זה בהחלט ומכל מקום יש טיבותא [טובה] בני"ד [בנדון דידן] שנקרע הכרס בתוך חלל הבהמה ונפל הפרש לחלל ויש לומר דשמא היתה המחט בכרס ונפלה אחר כך בחלל עם הפרש ובשר בהמה זו מלחו אותו עד שיתברר להם הדין אם כשר או טריפה".

תשובת ר' משה אסרוסי:

"מה שמנעתה השוחטים שלא להתיר מחט בחלל על ידי בדיקת האברים

הנתוח.

בשנת התר"ס 1900 ראש בית דין העונשים גברה עליו מחלה, כאב רגליים ונפוח. ערך טילגראם לקימקם, שר המושל בגוריאן: "שלח נא את הרופא כליפה חג'אל, בהקדם האפשרי. ה' כליפה בא טריפולא, התבונן במחלה התקין איזה סממנים, גם צפה את רגליו בפח אחד טס עופרת למצוץ את המחלה, ותעל ארוכה למחלה והיה לנס".

מנחם סלושץ ממשיך בספרו את הקורות אותו עם ר' כליפה חג'אל, ומאיר בפנינו את הצד הפיוטי שבר' כליפה:

"נפרדתי מר' כליפה חג'אל השכם בבוקר. הוא ליווני כמהלך שתי שעות במורד הר גרייאן בדרכי מערבית דרומית, בואך גבל אפרין. לפני הפרידה ברכני בכל מיני ברכות ואפילו בלחשים והשבעות ויענק לי ממבחר טובו, הלא הוא קובץ הפיוטים אשר אסף וצבר והעתיק וכתב בעצמו מנעוריו ועד עתה, יחד כארבע מאות פיוטים, שירים, תפלות שונות, רובם עברית ומעוטם ארמית וערבית. רוב הפיוטים האלה נעתקו ע"י כליפה עצמו, אבל בראש הספר באמצעו ובסופו יש דפים שנכתבו בידי אחרים..."

בקובץ הפיוטים שרובם נעתקו בידי ר' כליפה חג'אל, נמצאים פיוטים שחקה או שחבר המעתיק בעצמו... גם ר' כליפה התחיל בדברי שירה ואהבה אבל היפה שבשירים שמצאתי בהם הוא שיר האהבה הרומאנס מנדילי (צעפי) שחובר בלשון ערב, ואולם רוב שיריו סובבים על הגלות ועל הגאולה המקווה."

לקראת סוף מסע ההיכרות המופלא, נושבות רוחות רעות המטלטלות את ר' כליפה ולא נותנות לו מנוח. הוא נאלץ לנוס על נפשו לטריפולי הבירה, ולבו לא עומד לו בשברו, במילים צוננות חדות כמדקרת חרב מסיים נחום סלושץ:

"מאז ועד עתה נשתנו העתים, ודווקא לרעה ולא לטובה. כניסת חיל האיטלקים לערי טריפולי [התרע"א-1911] עוררה מחשבות מלחמה ועמידה קנאית על דעתם בקרב שבטי המדבר הגדול. הם התאחדו, נחלצו חלוצים וסגרו את הדרכים בפני "הרומי" הכובשים שנואי נפשם. בצוק העתים האלה ההולכות ונמשכות עד ימינו, נגדשה סאת הסבל של היהודים בגלל. נתנו אותם פעם בפעם לשווד, כפו אותם להכין נשק בשביל המורדים, ופעם אחת התגוללו עליהם, כמו שנודע לי על פי המכתב שערך אלי ר' כליפה בשנת התרע"ד 1914 בדרך טריפולי, בעלילה, שידם עם האיטלקים

יא מנדילי - צעיפי
(הצעף הוא סמל האישה)
 [נכתב בערבית יהודית, והוספנו תרגום לעברית]

מנדילי, יא מנדילי
 יא צחבי גינלי
 אנה גייתך דכילי
 לא חילא עלא מנדילי

הצעף, הוי צעיפי
 הוי חברי הנעים
 אביאך לביתי
 צעיפי אין בו דופי

"בית ראשון מתוך הפיוט"

[הוורידים] והעורקים הולכים מצד ימין לצד שמאל ומצד שמאל לצד ימין.

ראש היהודים הנז' [ר' כליפה] הוא אומן נפלא בתקון כלי הנשק, גם יורה למטרה באקדח כבון עצום, וכל אילו האמנות נחל מבית אבותיו הראשונים.

בשנת התרמ"ה 1885 שלחה ממשלת תוגרמה מקושטא רופא אחד, מומחה פרופיסור, עם סגניו להתחקות על אופני רפואות הערביים ותהלוכותיהם. הרופאים הטורקים הנז' שבעו רצון בכפר גוריאן ממפעל הרופא הר' כליפה חג'אל, ראש היהודים. ראו אומן ידיו בגזרו את הבטן לגזרים, בפתחו על קרום המוח בראש הנשבר, אשר אחר גמר הנתוח יכסה את הקרום בקליפת דלעת, ואחר איזה ימים תעלה ארוכה לראש, כי נמשכים נסיובין לאט לאט ויתקמו. גם בכל שאר אברי הגוף הנתוח עלה יפה. גם נתח בפניהם על כיס חמור אחד, להסיר ממנו אבן העוצרת השתן. גם רפא בפניהם במכוות אש לחולי הריאה וכיוצא, וכל מעשהו בזריזות וחריצות נוראה. גם ראו סמי הרפואה, מיני עשבים וכיוצא. אזי הפרופסור נתן אושר למפעל ה' כליפה הנז', גם לקח ממנו קצת מכלי האמנות אשר תקן אותם הוא בידו. כי גם במלאכת הברזל לא קצרה ידו כי נופח באש פחם ומוציא כלי למעשהו, ויתנו תודה על כל מפעליו וירדו טריפולה.

בזמן הנז' איש יהודי בטריפולי, ושמו יהודה לגזיל, פגעו בו אנשי צבא בשדה, גזלו ממנו כיסו גם ירו בו כדור עופרת בכסליו [בקרביו]. השר המושל אחמד ראצם פאשא עשה דין ומשפט בפושעים הנז', גם נתן צו על רופאי הנתוח להשתדל בכל עז להוציא את הכדור מכסליו, להצילו מרדת שחת. אך שוא עמלו כי הנפצע היה באסון נורא. קרוביו שלחו לגוריאן, קראו את ה' כליפה הנז', נתחכם ויוציא את הכדור בתחבולה בלתי שום אסון. אזי אחמד ראצם פחה חלק כבוד לכליפה ויתן לו ברגוס (לאות כבוד), גם הפרופסור הנז' נתן בידו כתב תעודה סמיכה לראיה, כי הוא רופא מומחה בחכמת

ואחר ספר לי ר' כליפה מסורות ואגדות שונות על הגבורות והמלחמות שעשו היהודים בזרות קודמים. גבור האגדה של הגבל הוא אהרן בן אהרן, אשר בשיר עממי יתנו את גבורתו. השיר מתחיל במלים בערבית: "אנא הרון בן הרון יא רג'אלא" (אני הגבר אהרן בן אהרן) ... והחרוז השני מוסיף ואומר: "הפודה את העם במלחמה". לדברי החכם ראה אביו בעיניו כתובת המתחילה בדברים האלה, באחת המערות אשר בגלל נפוסה".

ר' מרדכי הכהן מציג בפנינו את ר' כליפה חג'אל כרופא בחסד עליון המבצע פעולות רפואיות כירורגיות הכוללות ניתוחי ראש על גבול הבלתי ייאמן. ולמרבית הפלא, כל זאת למרות שר' כליפה מעולם לא ביקר בבית ספר לרפואה, וכל חכמתו היא אשר לימדוהו אבותיו ובתוספת כישוריו וכישרונו העצום:

"אני הכותב היה לי רקבון בטוחנות, התחילו למשוך ולהתפשט בכל הטוחנות רקבון. הייתי מצטער באחת מהטוחנות בצד שמאל ראש היהודים בכפר גוריאן, הוא הר' כליפה חג'אל. הוא היה איש למדן במדרשים והגדות, גם רופא. הכוה אותי לצורך רפואת הרקבון הנז' באצבע אגודל על הפרק ביד ימין. מאז הכוה אותי פסקה המחלה. שאלתי אותו כי הרקבון והכאב היה בצד שמאל ולמה הכוה היא בצד ימין, והיתה תשובתו אלי כי הגידין

דירות מגורים במערות בגריאן

משה (זיגי) זיגדון

פרלמנטרית לוחמת

אל יער קהילת לוב שבתל-חדיד זרמו עשרות רבות של בני העדה לטקס הזיכרון השנתי לחללי צה"ל ולנספים בפרעות ובשואה. בין יתר הבאים למקום נצפו אנשי ציבור, רבנים, נציגי מוסדות ועוד רבים אחרים. בין כולם קלטה עיני דמות שנראתה מעניינת, בלי שהכרתי אותה ובלי שהחלפתי אתה ולו מילה אחת - מה שנקרא תחושת בטן. מספר אנשים התגודדו סביבה, שוחחו עמה ולבסוף הושיבו אותה במושב שלידי.

ראיתי בחורה צעירה, בעלת הופעה נאה מאוד ופנים השולחות חיוך מתוק לכל עבר. האמת, הוקסמתי. חיביתי לרגע מתאים כדי להחליף אתה מילה או שתיים כדי לספק את סקרנותי לדעת מי היא ואיך היא מתחברת לטקס שלנו. במהלך הטקס הזמין המנחה את הגברת חברת הכנסת רויטל סוויד לשאת את דברה, ומי קמה? הבנתם נכון - הגברת שישיבה לידי. הנה נפתרה החידה.

פרנס את אחיו ואביו. בשנת 1950, בהיותו בן ארבע-עשרה, עם הרבה תעוזה, קיבל החלטה ועלה יחד עם משפחתו לישראל יחד עם העלייה הגדולה מלוב. בהגיעם ארצה הגיעו למעברת "אגרובנק" אשר בחדרה והתגוררו בה.

למרות שיוסף יצא לעבוד מגיל צעיר מאוד, לא מנעו ממנו התנאים הקשים להתעניין

רויטל נואמת בחסד ופעילה מאוד בוועדות השונות, שם היא משתמשת ביכולותיה ומנסה ליישם את שאיפותיה לשנות ולהשפיע על החברה הישראלית במישורים שקבעה לעצמה.

בתחומים נוספים. בהיותו ילד סקרן וצמא דעת, ידע לקרוא ולכתוב בשפה העברית, וכאשר הגיעו ארצה עסק בחינוך, בעיקר בתחום בהקניית השפה העברית. בגיל עשרים ושתיים, עקב כישוריו וכישרונותיו, קיבל לידי את ניהול בית-הספר וזכה בתואר "מחנך לדוגמה".

ברוריה ויוסף הכירו זה את זה בחדרה, ושם הם הקימו את ביתם. הם התערו היטב בחיי הקהילה, בעיר שהלכה והתפתחה

חברת הכנסת שבה לכבד אותנו בנוכחותה והוזמנה לשאת דברים היא בת העדה, ולה סיפור משפחתי מעניין: אמה ברוריה היא נצר לבית קסטל, משפחה ידועה מספרד. לאחר גירוש היהודים מספרד בשנת 1492 הגיעה משפחת קסטל לאחר טלטולים לעזה. עזה של אז, איננה כמובן עזה של היום, והיהודים התגוררו בשכונת טובה עם השכנים הערבים במשך שנים רבות. מסע הכיבושים של נפוליאון בונפרטה באזור מישור החוף גרם למשפחת קסטל, שרצתה להתרחק מאזור הקרבות, לצרור את מטלטליה, לעזוב את עזה שלחוף הים ולעבור לאזור ההה המשפחה עברה לחברון, והתגוררה בשכונת טובה לאוכלוסייה הערבית בעיר הגדולה. פרעות תרפ"ט הפכו את הקערה על פיה והפריעו לשלוה שאופיינה ביחסי היהודים והערבים. היישוב הערבי התנכל ליהודים הגרים בשכונת, ואיום ממשי ריחף על חיי היהודים במקום. במהלך הפרעות נרצח אבי המשפחה הרב קסטל, ושוב נאלצה המשפחה להעתיק את מקום יישובה. מחברון הם עברו לחדרה, ובה הם נמצאים עד עצם היום הזה.

אביה של רויטל, יוסף לבית מימון, נולד בטרפולי. אמו נפטרה בטרם עת כשהיא בת שלושים ושתיים שנים בלבד. נטל המשפחה נפל על כתפיו הצעירות, והוא

ח"כ רויטל סוויד נואמת את נאומה הראשון כפרלמנטרית באגדרת הזיכרון ביער יהודי לוב

הייתה לבעלת משרד גדול למתן סיוע משפטי לכל מי שזקוק לשירותיה.

בתוך כל זאת ועם הזמן היא נישאת ומביאה לעולם ארבעה ילדים, שלושה בנים ובת: ירין שסיים עכשיו את שירותו בצה"ל, ניתאי ש"א-טו-טו" מתגייס, הבת אדל והבן עילאי. היום היא נשואה למאיה

מתוך רצון להילחם ולהיאבק באלימות ובבריונות היא עומדת בראש השדולה למאבק באלימות, בריונות וגזענות ברשת.

איש צבא לשעבר ועצמאי כיום. לאחר כשני עשורים של עיסוק במשפטים החליטה רויטל לשנות כיוון כדי להגשים חלום נוסף. היא נפרדת מהפעילות במישור המשפטי ועוברת לתחום החקיקה. היא מצטרפת לעשייה הפוליטית ונבחרת כחברת-כנסת בכנסת למדו במהירות רבה מאד להכיר אותה. רויטל נואמת בחסד ופעילה מאוד בוועדות השונות, שם היא משתמשת ביכולותיה ומנסה ליישם את שאיפותיה לשנות ולהשפיע על החברה הישראלית במישורים שקבעה לעצמה. מתוך רצון להילחם ולהיאבק באלימות ובבריונות היא עומדת בראש השדולה למאבק באלימות, בריונות וגזענות ברשת. בהחלט פרלמנטרית לוחמת. נאחל לה בהצלחה בכל אשר תפנה.

zigis1@gmail.com

ח"כ רויטל סוויד בביקור במוזיאון יהודי לוב באור יהודה

כפפה ליד - החריפות שלה מחד גיסא והרצון לעזור לחלשים מאידך גיסא. במסלול הדורש השקעה רבה של שעות לימוד ושינון חומר עמידה במבחנים, היא מסיימת את לימודי התואר הראשון, ומוענקת לה תעודה של עורכת-דין במדינת ישראל. רויטל בעלת המרץ הבלתי נדלה אינה מפסיקה את מסלול לימודיה אלא ממשיכה עד לקבלת התואר השני.

למרות אהבתה לחדרה עיר שבה נולדה וגדלה, לא התאים המקום לתחום העיסוק שלה, והיא עברה לנתניה. בנתניה עסקה בעריכת-דין בעיקר בתחום הפלילי. שמעה יוצא למרחוק. כפרקליטה מצליחה

בצעדי ענק. לזוג הצעיר נולדו ילדים, ואחת מהם היא רויטל הפרלמנטרית שלנו. העיר חדרה הייתה מקום שכף לגדול ולחיות בו, ורויטל מברכת עד היום על הזכות שהייתה לה לגדול בעיר הזאת. במשך כל שנות הלימודים בלטה רויטל ביכולת הלימוד שלה והגיעה להישגים יפים. היא הייתה ילדה חברותית מאוד, וכישורי המנהיגות שלה באו לידי ביטוי בפעילויות חברתיות שונות. עובדת היותה תלמידה למופת גרמה למורים לאהוב אותה מאוד.

כתב למשפחה מסורתית בחרה ללמוד בתיכון במסגרת דתית ונרשמה לאולפנת כפר פינס, ועם סיום הלימודים ולאחר מבחני הבגרות המתשישים היו פניה של רויטל לעתיד: מתוך הרצון לעזור לזולת הטבע בדמה, היא מחליטה ללכת במסלול שירות לאומי. כבת שירות עסקה בתחומים רבים כמו: מדריכה בבני עקיבא, סיוע ועזרה בבית חולים פלימן. פעילויות אלו המריצו אותה להמשיך ולפעול כדי לסייע לאוכלוסייה קשת יום.

לאחר השלמת החוב הלאומי הגיע הזמן לעשות לביתה - לימודים באקדמיה. לימודי משפטים התאימו לאישיותה כמו

מושב חצב אז ועבשיו

מבני המושב היו אנשים שפנו לפעילות אקדמית וציבורית, המיתולוגי שביניהם הוא בן-ציון חלפון. בשנת 1949 היה בן-ציון חלפון פעיל בקליטת עולי לוב ומייסדי המושב חצב. כמו כן, היה פעיל במוסדות תנועת המושבים בדרום ונציגם במוסדות מפלגת העבודה. הוא היה חבר כנסת בין השנים 1969-1977 וכיהן בממשלה החמש-עשרה כסגן שר החקלאות. מותו הטרגי של בן-ציון בתאונת דרכים בערב יום הכיפורים של שנת 1977 ליד צומת גדרה בגיל 47, הותיר עננת שכול גדולה על המושב כולו. הוא היה אדם נפלא ואהוב מאוד. בן-ציון נקבר בהר הזיתים על יד קברו של זלמן ארן. בתו של בן-ציון היא הזמרת עינת שרף. העצב על לכתו בטרם עת היה ללא נשוא, ואשתו לא השלימה עם חסרונו ועזבה את המושב.

המושב נושא גם את זכרם של שבעת בניו שנהרגו בניסיונות טרוריות בזמן שירותם הצבאי. לזכרם נבנתה אנדרטה המשמשת מוקד מאחד בימי הזיכרון.

היום חצב הוא מושב מגובש מאוד, מבוסס מבחינה כלכלית ומנוהל על ידי שני ועדים: האחד לעניינים חקלאיים, והשני לעניינים מוניציפליים, והם עובדים בסניגריה וביעילות מרבית. וכך מושב שנבנה על חולות השפלה, בעל צריפונים, כבשים רועות, לולי תרנגולים ושטחי אדמה גדולים לעיבוד, היה חצב למושב שתושביו עוסקים במקצועות חופשיים, על רוב אדמותיו גדלים גידולים לשיווק בארץ ובעולם, ועל כך גאוות בניו.

למרות התרחקותם של בני הדור השני מדרכי הדת, המסורת תמיד הייתה חלק בלתי נפרד מההווה במושב, ובקרב הדור השלישי הייתה פעולה הפוכה של חזרה בתשובה והיום, בנוסף לזרם הממלכתי יש גם גן דתי בחצב. בשנות השמונים בחצב היה המשק הגדול ביותר של הודים, עופות וירקות. גידול הכרובית והדלעת היו הגדולים ביותר. בהדרגה בני המושב התרכזו כל אחד בנישה משלו, והיום יותר ממחצית תושבי המושב עוסקים במקצועות חופשיים ועובדים מחוץ למושב. רק מספר משפחות מנהלות משק חקלאי, והן מתרכזות בגידול איכותי מאוד של כרובית, דלעת וקולורבי. מושב חצב הוא מבין המושבים הבודדים והבולטים בארץ שבהם כל רגב אדמה מעובד. החקלאים מייצרים בטכנולוגיות מתקדמות לשוק המקומי וגם לחו"ל.

החזן המיתולוגי יהודה אמירה הלך לעולמו בלי להשאיר יורשים למורשת הניגונים והפיוטים הלוביים האהובים כל כך. שימור המורשת נשאר בשטח הקולינרי, ולמרות שרוב בני המושב לא נישאו לבני זוג מבני העדה, כל הנשים במושב, אשכנזיות או לוביות, מבשלות מאכלים ממיטב המטבח הלובי האוטנטי. מה לעשות? הלובים משמרים את המורשת, ובני הדור השלישי לא מוותרים על הקוסקוס, המפרום והחריימי הבאזין והשקאק - החלק הקולינרי הוא הדבק של המורשת.

ולדוגמה טובה להצלחה, היו נתונים שקידמו את בני חצב הן מהבחינה הכלכלית והן מהבחינה התרבותית חינוכית.

הדור השני כבר לא היה דתי. הילדים התחנכו בבית-הספר הממלכתי האזורי באר-טוביה. התכונה שאפיינה אותם הייתה בעיקר הרצון להצליח ולהתקדם מאוד מבחינה כלכלית. הם לא בחלו בעבודה, והם עבדו מסביב לשעון והגיעו לשווקים כשהסוחרים האחרים עדיין ישנו את שנתם הערבה. הם התקדמו באופן יוצא מן הכלל. בחצב כבר קנו מכונות, כאשר בארץ רק התחילו להתאושש. בשנת 1959 חפרו ברכת השקיה על גבעה במושב כדי להשקות את הפרדס. בקיץ שימשה הברכה גם את בני המושב בימות החול. בקיץ שלחו ילדים מחצב לקייטנה באר-טוביה, ובשבת כל תושבי חצב היו בברכה כדי להעסיק את הילדים מחוסרי המעש. לצערי, אותה ברכה גבתה את חייהם של שני ילדים.

אחרי מלחמת ששת הימים נתנו הלוואות לכל המושבים כדי לבנות בתים. באותה תקופה שירתי בצבא והגעתי הביתה אחת לכמה שבתות. יום שישי אחד חזרתי הביתה ולא מצאתי את בית הוריי! רק שטח עפר היה שם. מסתבר, שבמסגרת בניית הבתים גם אבא התחיל לבנות בית, וכל בני המשפחה עברו לאחי למשך חצי שנה. לי לא הודיעו כי לא יכלו לעשות זאת.

בשעת צהריים מאוחרת נסעתי אל ביתם של גדעון ותמר נעמן. השמש השוקעת במערב צבעה את המרחבים בשלל צבעים, ואפילו המחלפים החדשים הרבים שנבנו לא הצליחו לקלקל את הנוף הקסום בדרך אל מושב חצב. כך, מול שולחן מלא בכיבוד, ישבנו לשוחח על הימים שעברו וגם על מה שקורה היום במושב חצב.

מאת: מתי גילעד

גדעון נעמן

אחת הצליחו אנשי הפדאיון לפוצץ את ביתו של בן-ציון חלפון ז"ל על יושביו, ובמזל גדול כולם ניצלו. כששמענו את קולות הנפץ, רצנו לשם וראינו שכל הבית שלו חורבות.

העולים הראשונים בחצב זרקו במהירות רבה מאוד את הגלות. כשהגיעו למושב היו רובם ללא הכשרה חקלאית (היו כאלה ששחטו את הפרה שקיבלו למשק), ורבים מהם היו אנשים מבוגרים. אך היו אלו אנשים איכותיים מאוד ובעלי תושייה ורצון רב להצליח. החשוב ביותר - הם היו גם אנשים חרוצים מאוד שידעו "להרים את עצמם" מהעוני המרוד שאפיין את התקופה - לרווחה כלכלית.

בחורף אבא היה שם את תנור הנפט היחיד שלנו בקרבת האפרוחים. הם היו חשובים יותר, מכיוון שהיו מקור הפרנסה. הוא תכנן את גידול המלפפונים בקיץ, על מנת שבחופש הגדול יוכל להעסיק את הילדים שלו, וכך לחסוך את הכסף עבור פועלים.

המיקום הגאוגרפי של המושב והסמיכות ליישוב באר-טוביה שהיה מקור להשוואה

מושב חצב שייך למועצה אזורית באר-טוביה, והוא נוסד בחודש יוני של שנת 1949 כמושב עובדים באזור השפלה על אדמות כפר ערבי בשם "מסמיה". רוב המייסדים היו עולים מלוב. המושב נקרא בתחילה מסמיה החדשה ומאוחר יותר חצב, כשם צמח החצב הנפוץ באזור. כמו החצב, ששורשיו ארוכים וחזקים ומסוגלים לחזור דרך סדקים צרים בסלע ולהרחיבם כדי להגיע אל קרקע לחה (כך על פי הרמב"ם), כך שלחו עולי לוב שורשים במושב חצב. הסיפורים העוברים במשפחת נעמן מתארים היטב את הקמתו והתפתחותו של המושב עצמו. וכך זה נשמע מפיו של גדעון:

בעליו. כשראו בני המשפחה שהכבשים הגיעו בלעדיו, פחדו מאוד שמא הותקף על ידי הערבים (בני המושב היו חשופים להתקפות הפדאיון ופחדו מהם מאוד). כמובן שנערכו חיפושים אחריו, והייתה שמחה גדולה כשמצאוהו בוואדי, אבל היה גם קצת כעס על הטרחה שטררו לכבודו בערב שבת. פעם

משפחתי הגיעה למושב חצב בחודש אוגוסט של שנת 1956. אבי ר' משה נעמן, שמוכר יותר בשם ר' בשאני, היה רב, שוחט, מוהל, תוקע בשופר, חזן ודרשן, וכל התארים הללו לא הספיקו לו כדי למצוא פרנסה בערי המרכז. גרנו תקופה בשכונת מונטיפיורי בתל-אביב, אחר כך בגבעתיים. לאחר שטעמנו מחסור גדול ולאחר שכל מקורות הפרנסה יבשו, נאלץ אבי לעבור למושב חצב, בתקווה ששם יוכל לפרנס את משפחתו הגדולה בכבוד. כך הגענו לחצב. משפחה בת אחת-עשרה הנפשות קיבלה מבנה בעל שני חדרים, מטבח מפח ושירותים מחוץ לו. קשיי הפרנסה שחווה המשפחה בתל-אביב נעלמו כלא היו, כי במושב החוסר היה אצל כולם והיה מוכר. כולם היו שווים, ללא שום הבדל, ועל כן ההרגשה הייתה נוחה יותר.

הרושם החזק הראשוני שלנו מהמושב שנותר עד היום בזיכרון היה ריח חזק של אבק שמילא את האוויר כאשר היו הרועות יוצאות לרעות את הכבשים. יום שישי אחד יצא רפאל דבש לרעות את צאנו בוואדי, הוא ישב שם ונרדם. שנתו הייתה כל כך כבדה, עד שלא הרגיש שהכבשים עזבו את המרעה וחזרו הביתה בעצמן, בבחינת 'ידע שור קונוה ואבוס

התמונות באדיבות ועד המושב

ציון טורי

על trables.co.il שמעתם? אתר מורשת פיוטים ותפילות

באתר מבקרים בממוצע כ- 3,500 מבקרים בחודש, ובחודשי החגים מספר המבקרים עולה ל- 5,000 ויותר. יש לנו גולשים מכל העולם. המדינה המובילה היא, כמובן, ישראל, במקום השני - ארה"ב ואחריה איטליה, אבל הרשימה ארוכה וכוללת גם מדינות כמו צ'כיה, צרפת סין ויפן. נראה שהטריפוליטאים נמצאים בכל מקום.

אם כן, למי שטרם שמע על האתר, או שמע אך טרם ביקר בו - האתר מנגיש לכל המעוניין את מורשת התפילה והפיוט של יהדות לוב. מעל 300! הקלטות אולפן של תפילות ופיוטים, מרביתן בליווי מוזיקלי, שהועלו לאתר וסווגו בקטגוריות בסדר מעגל השנה והחיים. המטרה היא לאפשר לכל מי שחפצה נפשו בכך, להאזין, להיזכר ובעיקר ללמוד (הדור הצעיר) את הלחנים הנהדרים של הפיוטים והתפילות.

יש לנו שילוב נפלא ועשיר של לחנים, ויחד עם זאת איננו מאריכים בתפילות יתר על המידה. יש הקפדה על הגייה נכונה, קריאה מדויקת לפי הטעמים, לא רק בקריאת התורה ובהפטרה, אלא גם ב"פסוקי דזמרה", ב"שיר השירים", במזמורי החגים ובמגילות - לכל קריאה הלחן המיוחד לה (לצערנו, בהרבה בתי-כנסת העניין נשכח, והטקסטים נקראים במנגינה מונוטונית, רציפה, שאפילו פוגמת בחלוקת הפנימית של פסוקים - ולא היא! אנו מזמינים אתכם להקשיב להקלטות באתר ולעיון גם בספרי התפילה שהוציאה משפחת זרוק, שם הודגשו במיוחד המקומות שבהם צריך לעלות, לרדת ולעצור במנגינה). מענה "ברוך וברוך שמו" ו"אמן" יש בו גיוג ונעימה קלה ומיוחדת שמתאימה לנעימה של הברכות.

מ"י כמון ואין כמון" לשבת זכור, "אזהרות" לשבועות ("אמן ויום זה" ו"איזה מקום בינה"), "מגילת רות" עם הלחן המיוחד והמרגש, "ואברהם זקן" עם התרגום לשבת חתן, "כתר" למוסף, תפילות הימים הנוראים: "אחות קטנה", "חון תחון", "שופט כל הארץ", "עת שערי רצון", הלחן המיוחד של קריאת התורה בימים אלו...

מימין לשמאל: אברהם בדש, עמי חגי וציון בדש

לחנים של שפתי רננות, שרק הבקאים זוכרים את כולם בעל-פה, וכך יודעים להתאים את הלחן לפיוט, לחן "פתחה", לחן "מלך דר במרומים", לחן "משאת שיר", לחן "עזרי יבוא" ועוד (ומי שאינו מכיר - מוזמן להיכנס לאתר, להאזין וללמוד) - מאות לחנים! את כל אלו רצינו לשמר ולהנחיל לכל החפץ בכך.

את הפרויקט יזמנו לפני כחמש שנים, קבוצה של אנשים ממתפללי בית-הכנסת יד-הגיבורים ברמת-גן. בזכות החזן הראשי ר' ציון בדש הי"ו נשמרו בבית כנסת זה נוסח התפילה והמנהגים עד היום. הוא זכה להעמיד תלמידים הרבה, ובהם חזנים רבים ברחבי הארץ. בין יוצאי בית-הכנסת אפשר למצוא את ר' יהודה חיון אבי משפחת חיון, אילן זוארץ, ראובן (בנו) בדש, ציון טורי (הח"מ) ועוד רבים טובים. כן התפללו בו גיא ורועי זוארץ, שסבם ז"ל היה בין מקימי בית-הכנסת, והם בין הבאים בשעריו. הם יצרו עיבודים יפים והקליטו חלק מהפיוטים המוכרים יותר שלנו (כגון: "עת שערי רצון" ו-"שופט כל").

במשך שנתיים ימים נפגשנו באולפן כל שבועיים שלושה, בכל פעם למספר שעות, לביצוע ההקלטות. לרוב היינו ארבעה חזנים: ר' ציון בדש, אברהם בדש, ציון טורי (הח"מ) וראובן (בנו) בדש - והגענו בהתנדבות ומתוך הכרה בחשיבות העניין. היתרון הגדול - הדרך היעילה ביותר להגיש את החומרים לקהל הרחב היא יחד עם ההקלטות באולפן השתדלנו להקליט בווידאו כל אירוע שיכולנו, למשל: קריאת "מגילת אסתר" בליל פורים, תפילת שחרית ביום הושענא רבה ועוד.

הדרך היעילה ביותר להגיש את החומרים לקהל הרחב היא

דף הבית של האתר מתעדכן בהתאם ללוח העברי והחגים. קראנו לאתר בשם "שפתי רננות" כשמו של ספר הסליחות המיוחד בעיקר ליהודים יוצאי לוב.

באמצעות האינטרנט. כך גייסנו עוד חבר לצוות ממתפללי בית-הכנסת, את רועי אפשטיין, והוא סייע לנו רבות בנושא המחשוב. לאחר שתכננו ובנינו את האתר, ישבתי מדי ערב במשך מספר חודשים ואספתי חומרים נוספים - מאמרים, דברי תורה (פרי

והתפילה בנוסח לוב...".

"אשרי חלקכם שזיתם להקים את האתר הנפלא הזה, שבו יכול כל מי שחשקה נפשו לשמוע את הפיוטים הכל-כך יפים, בביצוע מקורי ומרגש...".

"האתר גדוש בכל טוב ושופע בתוכן ובצליל שמרנין את הנפש. בפרוש עליו ימי חודש אלול שלוחה לכם ברכת חיזקו ואימנו. שתזכו לשנה טובה. שנת עושר ושמחה ברכה והצלחה והמשיכו במעשי ידיכם ותראו ברכת ה' בכל פועלכם".

"תודה רבה על האתר הנפלא!!! חדש ימינו כקדם, זכות הרבים תלויה בכם. תהי משכורתכם שלמה מעם ה'..."

"כשאני רוצה להתרפק על הזיכרונות הנוגהים, אני קופץ לאתר שלכם לרגע, והרגע הזה לא נגמר עד שיורדות הדמעות..."

תגובות שכאלה שימחו אותנו ונתנו לנו כוח להמשיך בעשייה. אנו רואים בכך נדבך נוסף ומשלים לפעילויות ברוכות של גופים ויחידים בעדה העושים עבודת קודש באיסוף חומרים, תיעוד, הקלטה ופרסום, עריכת סידורי תפילה התואמים את מנהגי עדתנו ועוד.

אנחנו מודעים לכך שלעתים ישנם הבדלים בלחנים בין בתי-הכנסת השונים של הקהילה. הדבר תלוי ככל הנראה באזור בלוב שממנו הגיעו המתפללים, ולעתים אפילו בבית-הכנסת המסוים שבתוך אותו היישוב, אבל הרוב משותף לכולם. המלאכה טרם הושלמה, ויש עוד מה להוסיף, לעדכן וגם לתקן, ואנו מקווים שנוכל להמשיך לעשות זאת.

אנו מזמינים את כולכם להיכנס לאתר, ליהנות, לשתף ולעודד חברה צעירים ללמוד את הלחנים ולהמשיך לשמר אותם בבתי-הכנסת גם בדורות הבאים.

vaturisi@netvision.net.il

גלעד חזן

חיים גרבי

עטו ובאדיבותו של ר' ציון בדש ושל אחרים, תמונות, רשימת בתי-הכנסת של העדה, מתכונים (רובם באדיבותו של שמואל בוכובה הנכבד), וטענתי את ההקלטות בהתאם לקטגוריות השונות, תוך שילוב של טקסטים והסברים (הטקסטים של פיוטי "שפתי רננות" - באדיבות משפחת זרוק היקרה).

התגובות שקיבלנו מהארץ וגם מחו"ל נהדרות, מרגשות ומחממות את הלב. להלן מספר דוגמאות:

"ראשית שלוחה לכם מנהלי האתר ברכת יישר כוח גדול ועקבאל דיאר על כל פועלכם המבורך לשימור מסורת הפיוט

שפתי רננות אתר שימור מסורת הפיוט והמנהג של יהודי לוב האתר מוקדש לעילוי נשמת המנוח רפאל חגל בן מסעודה ז"ל חפשו בגוגל: "שפתי רננות" או כנסו ל- http://www.trables.co.il

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת, ולמדה את בני ישראל, שימה בפהם

"יברך ה' וישמרך.."

ניצה: לא התכוונתי לכל ההרצאה הזאת, וגם לא מעניין אותי!

דני: אם כל אחד יגיד 'זה לא מעניין אותי' יבואו הערבים ויעניינו אותנו.

ניצה: אל תסביר את הדברים ככה, אני לא פחות ממך ציוני, רק חבל שאתה ככה אוכל את עצמך.

דני: תראי, בתנ"ך מסופר על שמשון הגיבור, הוא אהב אישה אחת מאזור עזה, פלשתית או פלשתנית. הוא ידע שהיא לא נאמנה לו, ובכל זאת, למרות כל הגבורה הנפלאה שלו, היא ניצחה אותו, והוא סיים את חייו בגלל טעות שעשה. אז אולי גם עכשיו זה כך?

ניצה: אל תגיד כך! חלילה! זה משהו, וזה משהו אחר.

דני: אבל זה חייב לעניין אותך, ואל תגידו אף פעם זה לא מעניין אותי. אסור!

ניצה: אבל אני לא יכולה לשנות את המציאות, אני יכולה לבטל את גזירת ההתנתקות?

דני: ומי שהולך לנחם אבלים - יכול להקים את המת מקברו? ומי שנתן צדקה לפני הופך אותו לעשיר? זו דרך הארץ. צריך להיות עם הציבור.

ניצה: אני מקווה שכל העניין הזה ייגמר בשלום.

דני: זה בכלל לא פשוט, אחרי הסיפור הזה יבואו סיפורים אחרים.

ניצה: סיפורים אחרים?

דני: כן, סיפורים אחרים, שינוי גבולות המפה בספרי הלימוד, רצועת חוץ הים תקטן. שדרות, רעים, נתיבות ואשקלון ועוד ועוד יהיו בטווח הפצמ"רים, הטילים והקטיושות. ריכוזי התיישבות יהודיים יהיו קרובים יותר לכל כלי המלחמה, והאבדות בנפש תהיינה יותר קשות.

ניצה: איזה שחורות יש לך בראש, לגמרי הפקרות, ומה אתה חושב שצה"ל יאבד את העיניים שלו?

דני: ניצה, זו התנתקות חד-צדדית. הנה כולם צועקים שלא תהיה התנתקות תחת אש, ובכל זאת הייתה התנתקות והייתה אש.

ניצה: אז מה זה משחק ילדים?

דני: זה לא משחק ילדים. ניצה, את לא מתעניינת בחדשות, ואת לא קרובה רגשית לנושא הזה. אילו רק היית שתפה למפעל העצום הזה אני מבטיח לך שהיית בוכה הרבה ימים.

ניצה: לך תכין מה שצריך להכין. אני מצטרפת אליך.

הדדית ושיתוף גורל. זה דומה, חס ושלום, לניחום אבלים, וחובה לגבות אותם. **ניצה:** עכשיו הכנסת לי בראש דאגה עמוקה. **דני:** יהודי מגרש יהודי בשם החוק. זה חוק הם אומרים, שמעת על זה? **ניצה:** לא יודעת.

דני: כל כך דיברו על גוש קטיף, כמעט עשרים יישובים יש שמה, מיליארדים של שקלים ירדו לטמיון, השקעת כוחות, תכנון, פיתוח, הפרחת שטחים, הכול, ואני, לצערי, לא זכיתי עד היום ליהנות מהמראה היפה הזה, לא זכיתי לבקר אפילו פעם אחת, כמה זה חבל.

ניצה: אבל אתה אמרת לי שבבוע שעבר שהפלשתנים רוצים להקים שם עיר גדולה יותר מתל-אביב ויותר יפה מתל-אביב.

דני: נו, אז מה? **ניצה:** אם יהיה בינינו שלום - כמו שמבטיחים לנו - והיחסים בינינו יהיו טובים, אפשר יהיה לבקר שם לא?

דני: באיזו תמימות את מדברת, ריבוננו של עולם! איזו תמימות! הגידי לי, אני אתגעגע לראות מה יבנו הערבים על חורבות גוש קטיף? הלא אני רוצה לראות מה עשו היידים היהודיות ולא ידי האויב.

ניצה: טוב, דני, אני כבר עייפה, תעשה מה שאתה רוצה.

דני: מה את חושבת שיהיה בינינו שלום?

ניצה: מי יודע, אולי?

דני: חלומות באספמיה!

ניצה: מה?!

דני: פטה מורגנה!

ניצה: מה? מה אמרת?

דני: אמרתי שבינינו לבין הערבים לא יהיה אף פעם שלום. אין סיכוי כזה.

ניצה: אי אפשר לדעת, הכול יכול להיות, למה לא?

דני: אבל את צריכה לזכור כי טעות אחת בלתי הפיכה של השלטון יכולה לגרום אסון לאומי.

ניצה: הגד לי, דני, חוץ ממך מי מתעניין באמת ככה כמורך עם כל הדברים האלה?

דני: מי מתעניין? הקשיבי! הראשון לכל המתעניינים הוא גורל בוש, אחרי עומד בשורה אריק שרון, בעקבותיו השרים, הח"כים, שופטי בית המשפט ואחר כך צה"ל שלנו המסכן שכפו עליו פקודה לעקור יהודים מעל אדמתם, אחר כך משטרת ישראל על אלפי מגויסיה, אנשי מג"ב, חיל האוויר, מפכ"לים, הרמטכ"ל, שר הביטחון, כלבי גישוש, כלובים ענקיים לבני אדם באמצעות מנופים, כל מכשירי הקשר המשוכללים, מצלמות טלוויזיה, עיתונאים וכל כוחות התקשורת למיניהם, פרובוקטורים ומדיחי אינפורמציה מדינית וגם תפקיד חדש למסתערבים. כולם עליך, ישראל! זה מספיק לך?

טוב, איך כולם צועקים דמוקרטיה, דמוקרטיה, איזו דמוקרטיה יש כאן, זו דמוקרטיה? **ניצה:** אל תגידים! **דני:** אני לא מגזים! אולי מבקר המדינה מגזים שמדבר על השחיתות.

ניצה: הם עושים מה שטוב למדינה ולהצלחה שלה.

דני: מה? הם יעשו מה שטוב למדינה באמצעות השחיתות? ניצה! כשאת מדברת את נשמעת כמו ילדה בת 12.

ניצה: תפיסת העולם שלי היא אחרת.

דני: זו לא תפיסת עולם, זו נאיביות.

ניצה: בשביל השלום צריך לעשות הכול. זה כואב, אבל זה משתלם. בעוד הרבה שנים יראו שזה היה טוב.

דני: אבל זה הימור גדול ולא בטוח שהוא נכון, זה רק נסיון, ואני חושב דווקא שכל העניין הזה הוא טעות גדולה.

ניצה: אני לא יודעת.

דני: ניצה יקרה, הקשיבי! האנשים האלה שהולכים לעקור אותם מביתם, מאדמתם, מעבודתם מחייהם הטבעיים הם אנשים יקרים, ציונים אמיתיים, אנשי עבודה, מלומדי סבל, לא מתלוננים ואוהבים את הקרקע הזו בכל מאודם ונפשם. צריך לכבד אותם!

ניצה: הנה נותנים להם קראווילות.

דני: קראווילות? אנשים שעשו מהשממה ארץ תפארת, מרסקים להם את חלומן, את עתידם, את תקוותיהם, עושים להם טרנספר, גורמים להם טראומות ודמעות בעיניים ומכניסים בהם ייאוש מר.

ניצה: תגיד לי, דני! באמת! למה אתה כל כך נסער היום, מה קרה לך?

דני: עד עכשיו את לא יודעת שגם אנחנו בתוך הסיפור הזה.

ניצה: מה זאת אומרת?

דני: זאת אומרת שגם האזור שלנו מיועד לפינוי.

ניצה: האזור שלנו?

דני: כן! האזור שלנו.

ניצה: מה פתאום האזור שלנו? מתי שמעת את זה?

דני: לא שמעתי.

ניצה: אז מה?

דני: קראתי בעיתון - מזרח תיכון חדש!

ניצה: מה אתה אומר?

דני: מה שאני אומר, זה מה שכבר אמרתי לך. הם רוצים בעלות על כל הארץ כולה. הם קוראים לנו "הכובש הציוני". ותזכרי, כשיגיע גם הזמן שלנו להתפנות, יבואו הנה המוני עם לתמוך בנו ולהשתתף בהפגנות שלנו ובצערתנו!

ניצה: נו, די מספיק, אני לא רוצה לשמוע.

דני: אבל יתנו לנו קארוילות, ניצה!

ניצה: לא רוצה שום קארוילות, ואני לא אתפנה!

דני: את רואה, ניצה, צריך הזדהות, עזרה

הציונות הייתה טבועה בקרב יהודי לוב מאז ומתמיד. ראשי הקהילה היהודית בלוב לקחו חלק בפעילות התנועה הציונית העולמית עוד מתחילת דרכה. יהודי לוב תרמו לקרן קיימת לישראל, ובמעט בכל בית יהודי בלוב הייתה קופת צדקה של הקרן הקיימת לישראל. קשר רגשי חזק מאוד לאדמת ישראל הביא לכתיבת המחזה שלפניכם. הוא נכתב בעיצומם של הימים שבהם התרחשה ההתנתקות, כשרבים מאזרחי ישראל הלכו ברחובות הארץ ענודים סרטים בתומים על ידיהם. אז, כשהאקטואליה סערה מאוד, הציף כאב גדול את עם ישראל. גם היום, עשור להתנתקות, כשגחלת האש הועמה בלבבותינו, נאמרים עדיין הדברים מפהים של אידיאליסטים יהודים, בין שהשקיעו רבות במקום ובין אם לאו, כי לא היה זה דבר פשוט שנעלם. חלק מעם ישראל נכגע.

כולם עליך ישראל!

מחזה על פי ציון חלמן

יכול להטריף אותך?! אתה לא חושב על צימאון, על שירותים, על אוכל, על זיעה, החלפת לבנים וכל היתר? אתה לא חושב! ותדע לך שאתה הולך רק לענות את עצמך ולא יותר.

דני: ראי, ניצה, יש שמה מאות ילדים קטנים שבזואי הם סובלים מכל הדברים שאת אומרת, והם המסכנים האלה סובלים בשקט, לכל היותר, הם בוכים. ואיזה מצפון יש לי? אני הגבר המבוגר, לראות אותם מתייסרים כמו במכבש, ואני יושב לי בצל ואוכל פירות קרירים מהמקרר, אני לא חלק מהמדינה הזו?

ניצה: תן לבעלי התפקידים שיעשו את מלאכתם. תהיה שמה או לא תהיה שמה, זה

יצא אותו הדבר. **דני:** אוי, אוי, אוי ניצה. איזה ראש יש לך? איפה את, ואיפה הראייה שלך, אני הולך להכין את מה שצריך להכין (זו ללכת).

ניצה: בוא רגע! (נעצר) תראה! אני לא יודעת מי מאתנו צודק, אבל אני לא יכולה לעזוב אותך, אני חייבת להצטרף אליך, אין לי ברירה.

דני: את צריכה להבין שאנחנו לא הולכים לטייל בין יישובי הגוש. אנחנו לא הולכים לעשות סיורים לימודיים, אנחנו לא הולכים לכיף, ובכלל מי מדבר על כניסה לגוש אנחנו הולכים רק להצטרף לעצרות המחאה, זה הכול, גוש קטיף זה אזור גדול, ויש בו עשרות יישובים, ואפילו בימים טובים כתיקונם לא יספיקו שלושה ימים של סיורים.

דני: חבל על הוויכוח, ניצה! מחר בבוקר בשעה שמונה, אני ואיציק, שינוי על האוטו.

ניצה: אתה ואיציק?

דני: כן!

ניצה: מה קשור איציק לעניין?

דני: איציק יותר עמוק ממני בעניין, הוא עונד על זרועותיו שני סרטים כתומים. אחד על יד ימין ואחד על יד שמאל, וחוף מזה אנחנו נוסעים באוטו שלו, וחוף מזה, הוא מכיר טוב את הדרכים יותר טוב ממני, וחוף מזה הוא יודע להסתדר עם כל בעיה בשטח, אז מה זה מפתיע?

דני: את רואה? את אגואיסטית! הראש שלך לא הולך עם המסכנים, את יודעת, אבטיח קר ייתן לי להרגיש שאני כאן נהנה ומתפנק, ואת

המסיר מבשול

איציק ארביב (40) נולד עם לקות ראייה ועם אהבה גדולה לפיתוח תוכנות למחשב. שילוב זה הוליד תוכנת מחשב המאפשרת לעיוורים וכבדי ראייה לעבוד מול מחשב, לדבר בטלפון סלולרי, לקבל ולשלוח דרכו הודעות ודואר אלקטרוני. חברת "לטס-טוק", שאותה הקים יחד עם חברו יריב זריב, מפתחת תוכנות מחשב ואביזרים ייעודיים לקהל זה, והיא הפכה בשנים האחרונות ל"מוקד עלייה לרגל" לכלל אוכלוסיית העיוורים ולקויי הראייה בארץ.

מאת: מתי גילעד

כבר מילדות הייתה לאיציק ארביב (40) משיכה גדולה לעולם המחשבים, בסיום לימודי התיכון הוא נרשם למכללת הדסה, שם למד הנדסת מחשבים. בתום לימודיו ביקש למצוא עבודה בתחום כישוריו ונתקל בקושי רב. בעקשנות ובהתמדה חיפש ומצא משרה בחברת היי-טק. הוא נשאר בחברה עד הגל הגדול של פיטורי עובדים ששטף את עולם ההיי-טק בישראל בשנת 2000. אז מצא את עצמו שוב מחוץ למעגל העבודה שאילץ אותו לחזור להתגורר בבית הוריו ולהתפרנס מקצבת הנכות שלו.

זמן האבטלה לא בוזבז. מאחר שאיציק הגיע מעולם הפיתוח והתוכנה, הוא

שיתף פעולה עם חברו יריב, עיוור מלידה, והשניים כתבו שתי תוכנות המאפשרות שימוש ב-WINDOWS: אחת ללקויי ראייה, והשנייה עבור עיוורים. יריב הכתיב את הדרישות, ואיציק כתב את התוכנה על פיהן. כשנה אחר כך התוכנות היו מוכנות. שתי התוכנות נקראו בשם "דוק-טוק", הן נתנו מענה ראשוני ואפשרו לכתוב כמו ב-WORD. התוכנה הקריאה את הכתוב, והייתה גם אפשרות לערוך בארץ היו חסרים מאפיינים. היא לא נתנה מענה מספיק, ומחירה היה יקר מאוד - 30,000 ₪.

איציק ויריב היו בתחילת דרכם ולא יכלו

הטכנולוגיה הקיימת, בלי לראות אותה ממש, ולהתאימה ללקויי ראייה ועיוורים. בסופו של דבר הצליח למצוא פתרון לבעיה, והתוכנות הצליחו מאוד. הלקוחות פיתחו תלות גמורה בהן, ואיציק ויריב העניקו תמיכה, ליוו אותם כל הזמן ונתנו מענה לכל בעיה ושאלה.

שנתיים לאחר מכן איציק עמד מול החלטה קשה מאוד. שיווק התוכנה לא הספיק לפרנסתם, ועל כן החלט שאיציק ימצא עבודה כשכיר, ואת עבודתו בחברה שלו יעשה בלילות, ויריב יתפעל את החברה ויבצע בה את כל הפעולות הנדרשות, כמו הנהלת חשבונות, שיווק, תמיכה טכנית ועמידה מול ספקים. וכך היה.

ביתיים עובד איציק על פיתוח תוכנות חדשות, וגם על מציאת פתרונות חדשים הקיימים בעולם במטרה לייבא אותם לישראל. בשנת 2005 לאחר מלחמה קשה ביותר מול היריב המסחרי שלהם הצליחו איציק ויריב לחתום חוזה עם חברה אמריקאית לשיווק התוכנה שלהם בארץ. התוכנה, כמובן, לא הייתה מותאמת לשפה העברית, והמרתה המורכבת, והתאמתה ללקוחות בארץ הייתה במסגרת היכולת המקצועית של איציק. בשנת 2006 שיווקה לטס-טוק את המוצר הטוב ביותר שהיה קיים בעולם. שוב עמד איציק מול החלטה קשה: החברה בבעלותו דרשה את פעילותו הצמודה, והיה עליו לוותר על המשרה שאהב, על סביבת עבודה טובה ומשכורת נהדרת, והוא עשה זאת. הוא עזב את משרתו והקדיש את כל כולו ללטס-טוק.

בשלב זה שכרו השותפים משרדים גדולים בבניין שמיקומו נגיש לקהל הייעודי, קרוב לתחנת הרכבת ולאוטובוסים. במשרדים המרווחים נמצאים מזכירות החברה, חדרי מעבדה וחדר תצוגה גדול למוצרים.

רוב העובדים בלטס-טוק הם לקויי ראייה או עיוורים. הייתה זאת החלטה מכוונת אשר באה ללמד ולתת דוגמה להעסקת עובדים כבדי ראייה, וכן להוכיח שהטכנולוגיה הקיימת היום מאפשרת זאת.

בשלב זה החברה של איציק שולטת על השוק בארץ. מתחריו לא האמינו שהם יגיעו למצב הזה. איציק מתעדכן בחידושים בעולם ויוצא כל שנה לתערוכות בעולם. לשם כך ובמקביל הוא עובד כל הזמן על פיתוח תוכנות ייעודיות וייצורן. מטרת העל של שני השותפים היא להביא כל

חידוש הקיים בעולם, גם אם הוא יקר ולא נגיש, לכלל האוכלוסייה.

למרות שהשוק רווי כעת, עדיין יש מקום לחידושים כמו הטלפון הסלולרי הקורא את אנשי הקשה, ההודעות והמיילים בקול אנושי. איציק עובד היום על פיתוח של מנוע דיבור המנתב קריאת מסמכים הבנויים ממספר שפות, והוסיף לחברה בבעלותו גם שירות הדפסות בכתב ברייל (בסניפי ארומה ברחבי הארץ קיימים תפריטים ועלוני פרסום שהודפסו בלטס-טוק).

מטרה נוספת שאיציק הצליח להשיג היא להוריד את התוכנה הבסיסית לפחות מחצי מחיר, כך שכולם יוכלו ליהנות ממנה. החברה מציעה שירות ייעוץ והכוונה חינוכי לגיוס משאבים כספיים, לצורך רכישת ציוד לסוגיו, וגם שירות

החלום של איציק הוא להשתלט על השוק בארץ באופן טוטלי - לא מעניין אותו לעשות "אקזיט" ולמכור את החברה, כי מנקודת מבטו הוא יודע באופן הטוב ביותר מה עוזר ללקויי ראייה ולעיוורים, והוא מסוגל לתת את המענה הטוב ביותר עבורם. כאב לו לראות את אכזבתם הקשה של לקוחותיו שרכשו מוצרים שאינם מתאימים להם, או שלא היו איכותיים מספיק, והסיפוק הגדול שלו נובע מאושרם של לקוחותיו שהגיעו אליו ומצאו פתרון לבעייתם.

מעמיד לרשותם את מיטב המדריכים, שלעתים קרובות אף הם עיוורים או לקויי ראייה, והם מצליחים להוריד את רמות הלחץ והחרדה של הלקוחות שלהם. התמיכה וההדרכה הצמודה מעודדות את הלקוח לבחור להשקיע את כספו דווקא אצלם.

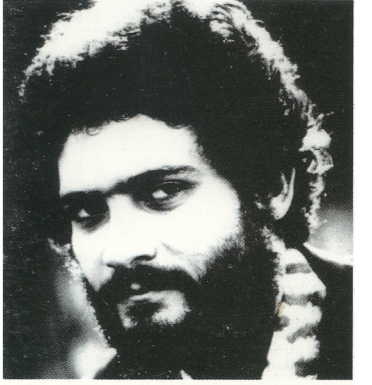
החלום של איציק הוא להשתלט על השוק בארץ באופן טוטלי - לא מעניין אותו לעשות "אקזיט" ולמכור את החברה, כי מנקודת מבטו הוא יודע באופן הטוב ביותר מה עוזר ללקויי ראייה ולעיוורים, והוא מסוגל לתת את המענה הטוב ביותר עבורם. כאב לו לראות את אכזבתם הקשה של לקוחותיו שרכשו מוצרים שאינם מתאימים להם, או שלא היו איכותיים מספיק, והסיפוק הגדול שלו נובע מאושרם של לקוחותיו שהגיעו אליו ומצאו פתרון לבעייתם.

איציק טוען כי עיוורים ולקויי ראייה יש לשלב בחברה, ואין צורך להבדיל אותם מהכלל. תלמידים עיוורים ולקויי ראייה בישראל לומדים בבתי-ספר רגילים ומקבלים תמיכה ועזרה של מורות ייעודיות. הוא בעצמו בוגר בתי-ספר רגילים. לדעתו, זה הדבר הנכון ביותר לעשות, כי כך מפחיתים את חוסר הביטחון המלווה את הלקות מטבע העניין, ואין צורך להעצימו.

הטכנולוגיה המתקדמת הקיימת היום, מאפשרת להכניס עיוורים ולקויי ראייה למקומות עבודה. במכבי שירותי בריאות בדרום הארץ הכניסו לעבודה במוקד שירות הלקוחות שני עובדים עיוורים. לשם כך, הם שכרו את שירותיו של איציק שיתאים את תוכנת המחשב של המוקד לעבודה עבורם, וגם יעניק להם ייעוץ והדרכה. איציק עובד גם עם מוסדות כמו "השירות לעיוור", משרד הרווחה, ביטוח לאומי ומשרד הביטחון. הוא מצר על העובדה שעדיין קיימת רתיעה בקרב חברות ובעלי עסקים מהעסקת כבדי ראייה, ולדעתו, היא נובעת מתוך בורות וחוסר ידע מצדם.

איציק מגשים את ייעודו במסגרת החברה שהקים. והיום, כשיש לו עובדים שממשיכים את פועלו, הוא יכול להתפנות לאהבה הגדולה שלו בתחום פיתוח התוכנות. הוא אינו חייב לפקוד את המשרדים כל יום, וכשהוא מעוניין בכך הוא עובד מהבית, קרוב אל משפחתו - אשתו נעמי ובנו הראל בן שבעת החודשים.

mattiegilad@gmail.com

מכתב לאחיי הרב רב פגאני פאריס 1993

הובא לפרסום ע"י שלי שרון סאטי

(המאמר הוא תרגום לדבריו של הרברט פגאני. שם המתרגם לא נכתב בטיטה המקורית)

מוקף בעיתונים יומיים, החיים מתנהלים מיומן חדשות למשנהו ואני מסתובב אנה ואנה בחדר העבודה שלי ללא יכולת לעבוד.

כעסה המופקן והרעשני של התקשורת מעליב את כעסי שלי בתוך קונצרט של בוז ותיעוב, מחפש את מעט הצלילים ההגונים שנותרו, אלה הכמהים לשוויון, אותם המזכירים את ה"לפני", מחפש שלא על מנת לסלוח אלא לשם מציאת הסבר ל"אחרי". המחשבות האלו אותם אני מחפש ואוסף הם בעצם אלבום משפחתי צנום!...

כולם מדברים, ואני, שוויתרתי זה שנים על שיח ועל מוזיקה על מנת לעבוד בתוך הדממה, רואה כיצד דממה זאת הולכת ו"מתאכלסת" דווקא בדברים ש... לא נאמרו; המילים מצטופפות, לוחצות, רוצות לצאת ונשמעות לי. בו זמנית הן כמילות הבל ורעות רוח והן כמילות צורך ונחיצות. אם לא למען אחרים, לפחות למען עצמי - הצורך הדחוף לכתוב לכולם מתגבר עלי, למרות הידיעה שאיש לא יקשיב לדבריי.

אחיי האיטלקים, הצרפתים, האנגלים והאירופאים, אף כיבוש אינו נקי! הכיבוש הישראלי גם הוא מזהם ככל הכיבושים! אולם ללא הינד עפעף רבים מכם מיהרו להסיק כי הכיבוש הישראלי נעשה על ידי "יהודים מולכלכים". אנא, השתיקו אותם הקולות, השתיקו אותם בשם העוול והשעבוד שגרמתם אתם בקולוניות שלכם.

אחיי האמריקאים, אף אתם צועקים חמס! צועקים כאילו המגן דוד הוא כוכב עוין ומאכזב בדגל האמריקאי. טעות! הישראלים מכירים בעובדת היותם אך פירור בכיכר הלחם המזרח תיכוני, אולם יבוא יום שבו תיאלצו לחלוק אף את אותו הפירור עם הרוסים. מה מעכב אתכם מלהתיישב יחדיו סביב שולחן הדיונים? ככל שהזמן עובר, הפירור רק הולך ומתקשה, וסופו להיתקע למשנהו בגרון! אחיי הרוסים, מאז שקיבלתם את רשות הדיבור, מעולם לא הייתם מאופקים כל

כך! מה מונע מכם להגיב?! הרי הפקודה הרשמית של האתמול הופרה במתכוון. אם כך, מה מסתיר השקט של היום?! שמא את הרצון להיראות ניטרלים בענייני ישראל והעולם לקראת משא ומתן עתידניים? אם זה העניין, הרי לכם אסטרטגיה משתלמת יותר מן השתיקה: אפשרו לאלפי היהודים לממש את היצאתם מרוסיה. כך תוכרו על ידי ישראל והעולם לא רק כמעצמה בעלת יכולת שלטונית, אלא גם כמעצמה הפועלת בתחום הרוח ולמען קידום תהליך השלום במזרח התיכון, תהליך שיישרת היטב את האינטרסים האישיים שלכם.

אחיי השמאלנים, הפוליטיקאים, הפועלים, המפקדים, העיתונאים, על מנת להביך את ישראל מצאתם תארים והתבטאויות שבהם לא השתמשתם אפילו כנגד ההתקפות והטבחים שבוצעו על ידי הפלשתינאים בביתכם. הייתכן?

התניית הלגיטימציה של מדינה כלשהי ב"התנהגות טובה" - משמעה הטלת ספק רציני בעובדת קיומה.

רבים מדיי ביניכם עדיין סבורים בתוך תוכם שיעודם של היהודים הוא לשמש כצד בהיסטוריה של משהו אחר: בתרבויות אבות ובמשך דורות רבים תפקדו כ"שמרים", ועתה, כשרצונו להיות סוף סוף "לחם", נראה לכם הדבר כלא טבעי ולעתים אפילו מרושע. אם כן, אפנה אליכם בשאלה: מאיזו שנה לתחילת העבדות מאבד העבד את זכותו לצאת לחופשי? ומאיזו שנה מאבד המוגלה את זכותו למולדת? האם אלפיים שנות המתנה הן זמן רב מדי? האם חל עלינו חוק ההתיישנות?

ואני ממשיך ושואל: מה צריך עם לעשות על מנת להיות אזרח לגיטימי באדמתו? האם צריך הוא? 1. להוכיח בעלות? 2. לרכשה בכסף? 3. להתגונן בחרב? 4. להכשירה במחרשה? 5. לזכות בבחירה בינלאומית? בבקשה, בחרו לכם את קנה המידה - אנחנו מוכנים לאמץ כל בחירה שלכם! שביעות רצונכם כלפי

הפלשתינאים הייתה גורמת לשמשון, לו היה חי בימינו, להכות שוב ללא הבחנה והכרה.

אחיי הנוצרים, ישו מושיעכם הוא פרי בטנה של אחת מנשותינו. האנטישמיות פרחת בכנסייה שלכם. מספר היהודים שנהרגו על ידי נוצרים במשך הדורות הוא הרבה יותר גדול מאלה שנהרגו על ידי הנאצים. אין דת שמצדיקה ברבריות כזאת גם ביקור האפיפיור בבית-הכנסת לא יוכל להשכיח זאת. אזור אומץ, הוד קדושתך, הכר במדינת ישראל, רק אז הדעות של עדרך יהיו בעלות ערך.

אחיי המוסלמים, אנחנו בני אותו האב, אברהם. לכן לשנינו אותה הזכות לירושה. ישראל נולדה מתוך חלום הכרחי, ועל כן אינה מושלמת. חוסר יכולתה לקבל חלום זה הוא בשל רדיפתכם אחר חלומכם שלכם שנוול מזיכרון עברכם המפואר, ושימש בסיס במשך דורות של השפלה קולוניאלית. חלומכם זה, שעיקרו איחוד ארצות ערב, אינו חלום - הוא אגדה, מיתוס, מכיוון שחוסר האחדות שלכם רק מוכיח כי "העולם הערבי" אינו קיים. אין "עולם ערבי", יש רק מדינות ערביות, לרוב מסוכסכות ביניהן, אויבות זו לזו, הקשורות פחות או יותר באותה האמונה ובאותם מעשי מרמה כלפי ישראל. בעייתכם לא הייתה מעולם מציאת מדינה לפלשתינאים כי אם מניעת מולדת ליהודים. אפשר להבין זאת: בהיסטוריה שלכם היינו נושא נחות ללא כל זכות דיבור, כמו הנשים במשפחותיכם. רצונו בקדמה נראה לכם מעוות. באי יכולתכם לגרש את ישראל ממפתכם הגאוגרפית סילקתם את היהודים מהאגף החברתי שלכם ואילצתם אותם לברוח. כתוצאה מכך 1. הגברתם במאות אלפים את האון הצבאי של אויבכם 2. אפשרתם מקום מקלט ליהודים 3. מנעתם מעצמכם את אחד הנושאים ה"כאילו ראוותניים" אך גם האטרקטיביים ביותר בתעמולה שלנו כנגד הערבים. ישראל היא רסיס מזרחי - כיום שני שלישים מהישראלים הם פלטי ארצות ערב, או כדברי חסן השני מלך

מרוקו "היהודים הם ערבים עם דת יהודית". לאחר ארבע מלחמות שבהן הובסתם על מנת להגן על מיתוס, הפלשתינאים הם הנשק האחרון שנשאר לכם: במקום לקלוט אותם הטענתם אותם כמו פצצת זמן, כמו טיימר המתחדש ומתמלא מדור לדור, ואז, כשהיה כבר קשה להמשיך ולתמרן, נטשתם אותם בשטח, והיום פצצת הזמן הזאת מתפוצצת בשרשרת בכל מקום.

אחיי הפלשתינאים, מחנות הפליטים שבהם נולדתם אינם מעשי ידי ישראל אלא שהם הוקמו מתוך כוונה ברורה של הערבים. דווקא מעשי חבלה של אלו שזקפים להגנת רעיונותיכם הם הם הדוחקים את יציאתכם לחופשי. כדאי יותר לשוחח עם אויב כן מאשר להאמין למנהיגים בעלי עיוורון מוכח.

היום כשאתם לבדכם עם מקלע ביד ניצבים מול ישראל, הביטו היטב על מתחרה שנוא זה. לעולם לא תיפטר ממנו בגלל שתי סיבות: ישראל היא המדינה היחידה בעולם שבה "יהודי מלוכלך" פירושו יהודי שאינו מתרחץ. 2. ישראל היא הארץ היחידה שבה כאשר חופרים באדמה, מוצאים ה"פולשים" כדבריכם, את קברות אבותיהם. פרט לכך זאת היא המדינה הדמוקרטית היחידה בחלק זה של כדור הארץ, היחידה שניתן לבחור בה, היחידה שמאפשרת התבטאות חופשית, ועד כמה שהדבר נשמע בלתי הגיוני, היא הארץ היחידה שבה עדיין אפשר למצוא ידד.

האם מאוחר מדי לבקש עזרה? אני מקווה שלא, מתפלל שלא. אלוקים, שבך איני מאמין, שבך אני מאוד מאמין, שבך אני מתקשה מאוד להאמין - אם נכון מה שכתוב כי הצלחת לעצור את השמש "שמש בגבעון דום וירח בעמק איילון", עצור לרגע את תסריט הדורות, הקפא נא את התמונה באבנים, כדורים ומקלות. לאנשים יש ודאי מה לומר אחד לשני, ולי יש שתי מילים להעביר למשפחתי ישראל: ישראל, הנביאים קראו לך פעם "הכלה של השם", כל כלה זקוקה למראה. ההיסטוריה מגישה לך מראה כזאת: יהודי הגולה מהווים את מראתך שלך. אל תשבריה לרסיסים, חקרי אותה ואת דבריה. שמעי 'שמע ישראל השם אלוקינו, השם אחד' זה, שכל ילדיו הם ילדי היקום, גם הערבים. לדעתי, טעות לומר ישראל העם הנבחר, ויש לומר העם הבוחר. העם היהודי, אתה שבחרת באלוקיך במשך ההיסטוריה ולנצח נצחים, אם בכל זאת שרדת למרות חולשתך בזמן שתרבויות אחרות הפכו לאבק - זה בשל נאמנותך

לו. לכן נסה בכל אופן, נסה בשם סכנת ההישרדות שלך.

אנו רגילים לנסים, והנסים המודרניים הם המחוות הבלתי צפויות של האדם. פעם אחת נוטי את משהו, ישראל, נוטי את שביל ההיסטוריה. הגישי את ידך, ישראל, הגישי למרות שאין איש שמוכן ללחוץ אותה. הגישי על מנת שהעולם יהיה עד ליד מושטת זאת, עד שלבסוף ידעו מי את: לא עוד רסיס מזרחי זרוע בלב העולם הערבי כי אם חוד היהלום של המזרח התיכון בעולם.

לעשרת הדיברות. אלוקיך מצווה עליך להתגונן אך גם לאהוב, שמע בקולו! מה זאת אומרת לאהוב? זה אומר לקבל על עצמך לאהוב את הזולת, לקחת אחריות. זולתך זה שמולך הרס דמותך בעיני העולם, גנב את חבריך, הרג את בניך והשתמש בבניו הוא כפיתיון על מנת להפילך בפח הדיכוי, הבט באופן ברור ישראל! מה שקורה לעמים - קורה לילדים: הילדים מידרדרים לפשע בשל היעדר הורים שידאגו לצרכיהם.

ישראל, הפלשתינאים לא קיימים כעם. הם נולדו בזמן שראו אותך נולדת, גדלו בצל ניצחונותיך. אם היום הם רוצים את תל אביב ואת חיפה - זה מתוך ייאוש יותר מאשר מתוך שכנוע עצמי. לא נשאר להם מאום. נכון, הם יכלו להחזיק בחלקת האדמה שקיבלו מהאוי"ם ב-1947, אך מי שטועה בחשבון ההיסטוריה אינו יכול להיענש לנצח.

אני יודע שאין עם מי לדבר הפלשתינאים המתונים כפופים ל-PLO, ארגון שדוגל בחיסול מדינת ישראל. אני יודע שבכל ההיסטוריה הדמוקרטית לא קיים מקרה שבו מדינה מושלת מוכנה לנהל משא ומתן על קבוצה שחותרת לחיסולה. אני יודע שהעולם מבקש את הבלתי אפשרי, למצוא את שאתה החדרת בו: פתרון מוסרי שהוא בעצם מפר יום יום ובכל מקום. העולם שלא ריחם עליך - מבקש עתה רחמים עבור מי שלא היה לו רחמים כלפיך, וכנראה שגם מחר לא יהיו

1. להוכיח בעלות - ישראל הייתה מוקד לגעגועים ולמוקד לשאיפה מאז ומתמיד בתפילה הכתובה, ובהגדת הפסח שאליה חזרו יהודי התפוצות מדי שנה נאמר "עבדים היינו - בשנה הבאה בירושלים".
2. לרכשה בכסף - תודות לתשלומים של יהודי התפוצות שאספו תרומות לקק"ל נרכשה ישראל בכסף, מה שהצית תאוותנותם של הערבים בעלי הקרקעות בפלשתינה שדרשו וקיבלו מחירים מופקעים גם עבור חלקי אדמה מדבריים ועבור אדמות ביצה.
3. להתגונן בחרב - במשך 40 שנה פרצו ארבע מלחמות בהסכמת העם כולו, לעומת החדירה ללבנון שגררה אחריה דעות קהל שונות הן בין אנשי הצבא והן בין האזרחים באשר לצדקתה.
4. להכשירה במחרשה - אדמת ישראל יובשה מהביצות והוכשרה, ועליה הוקמו ערים, מושבים וקיבוצים.
5. לזכות בבחירה בינלאומית - בשנת 1947 קבע האו"ם את חלוקתה של פלשתינה לשתי מדינות עצמאיות ברוב קולות: בעד - הצביעו 33 מדינות (ביניהן ברי"מ), נגד הצביעו 13 מדינות (ביניהן יוון), נמנעו 10 מדינות (ביניהן אנגליה).

**הצדעה
למתנדבים**

בית המורשת והמזאון שלנו מתנהל ומופעל רובו ככולו על ידי מתנדבים בני העדה, כל אחד - על פי יכולתו וכישרו. אין זה סוד שאנו שמחים לקבלת כל מי שמצטרף לשורותינו ומגיע לקחת חלק בעשייה. נשמח מאד לקבלת מתנדבים נוספים. הפעם נביר ונוקיר שתי מתנדבות: האחת ותיקה, והשנייה שזה עתה הגיעה.

ג'לסיה דבש

ג'לסיה נולדה בטרפולי שבלוב ועזבה אותה בשנת 1967 בעקבות פרעות הערבים ביהודים לאחר ניצחון צה"ל במלחמת ששת הימים. בדרכה ארצה שהתה באיטליה כשנתיים, ובשנת 1969 עשתה עלייה. ג'לסיה אלמנה, ולה ארבעה ילדים ושמונה נכדים. היא גרה בחולון ומסייעת מדי פעם לבני משפחתה.

בשנת 2002 הצליחה ג'לסיה להביא ארצה שני ספרי תורה שהצילה מידי הפורעים הערביים, סיפור הצלתם והבאתם ארצה יכול להיכתב כספר מתח. ספרי התורה נתרמו, ואחד מהם נמצא בבית המורשת. לאחר היכרותה עם בית המורשת והמתנדבים במקום, קיבלה החלטה להתנדב ולסייע ככל האפשר בתפעול בית המורשת. לנוכח עברה היא הוזמנה לכנסת, ליד ושם וכמו כן להדליק נר זיכרון לזכר קרבנות השואה.

ג'ודי משולם

ג'ודי היא ילידת הארץ, בת לאבא טריפוליטאי ואימא מבנגאזי. ההורים עלו ארצה בשנת 1949 עם שלושה ילדים וקבעו את ביתם ברמת-גן. באחד הימים הגיעה ג'ודי לבקר בבית המורשת והתרשמה מהמזאון והפעילות בו. מיקי, שליווה אותה בסיוע המליץ בפניה לבוא ולהתנדב, ואכן עכשיו היא כאן אתנו.

ג'ודי עסקה בתחום המלונאות באילת. יש לה שני ילדים וחמישה נכדים הנהנים מסבתא צעירה ותוססת. בנוסף לכל המטלות היא מתנדבת במרכז לאזרחים ותיקים בתל-השומר, חובבת בישול, קריאה, סריגה וחובבת צפייה בתיאטרון. אצלנו, היא נרתמה למשימה חשובה במעלה, טיפול בנושא של ניצולי שואה, ויש לא מעט מה לעשות למענם.

ואני אומר תודה ובהצלחה.

אני יושב עם חברים במסעדה בקיסריה, ולשולחנו מצטרף זוג לא מוכר. אני מביט באישה שהצטרפה, ונראה לי שאני מכיר אותה. הראש מתחיל לחפש מאין דמותה מוכרת לי. תוך כדי אכילה ושיחה על מאכלי עדות, היא מספרת על אהבתה לאוכל הטריפוליטאי. לשאלתי היכן היא גרה בילדותה, היא משיבה: במושב חצב. בינגו! בבת אחת הכול התבהר לי: הגברת היא אחותה של הזמרת עינת שרוף ובתו של ח"כ בן ציון חלפון ז"ל. איזה עולם קטן!

עולם קטן יותר...
עולם קטן יותר...
עולם קטן יותר...

באחד הערבים הזמינו אותי חברים לערב מוזיקלי שבו, על פי ההזמנה, תושמענה יצירות שונות לפסנתר על ידי אמון ישראלי מצליח ובעל שם בנגינה על פסנתר, שהוא גם מנצח ומעבד. חבריי ואני המתנו כמו כולם לכניסת הפסנתרן. האמון נכנס לאולם והתקבל במחאיות כפיים, ואני, כלא מאמין, את מי אני רואה שם? את אסף פייר הפסנתרן בן העדה שכתבה עליו פרסמתי בכתב העת הקודם לבלוב 19. חיבוקים, צילומים, ואיזה עולם קטן, נכון?

בית כנסת לובי ברעננה

מאת: משה (זיגי) זיגדון

מכשיר הניווט הקולי חילק לי הוראות: סע ימינה, סע ישר אחרי הכיכר ועוד כהנה וכהנה בדרכי למקום המפגש שקבעתי. בקטע מסוים הייתה בלבי התחושה שהנה קרב אני אל היעד, ואכן לאחר ההנחיה לפנות ימינה, ראיתי את היעד מרחוק, ואי אפשר היה לטעות. מכאן לא המתנתי עוד להנחיה האומרת "הגעת ליעד". מולי עמד בית-הכנסת המרכזי של העדה הלובית ברעננה, מבנה יפה עשוי אבן מסותתת, שדגלים רבים גלשו מגגו אל הגדרות והדקלים היפים מסביב. דגלי הלאום ודגלים נוספים בצבעי כחול לבן העניקו למקום אווירה חגיגית, למרות שהיה זה סתם יום של חול. כפי שבוודאי כבר הבנתם, המקום הרשים אותי כבר ממבט ראשון.

היה זה מקום קדוש עם תחושה של רוגע ושלוה שאיני יכול להסביר אותה במילים. ברחבת החצר המתין לי, כמוסכם וכפי שנדברנו, גבאי בית-הכנסת מר משה חסן. אל הפגישה הצטרף גבי, אחיו של משה, המשמש בין היתר כגזבר הבית. בעצם, שני האחים הם הרוח החיה בבית-הכנסת, והם אשר מפעילים ומנהלים את המקום ביד רמה ובאווירה נעימה, כמובן בסיועם של מתפללים נוספים.

סיפור בית-הכנסת החל בשנות החמישים של המאה הקודמת, כאשר נקנתה חלקת אדמה על ידי בני העדה שהתגוררו ברעננה, והודות לתרומה של אחד החקלאים במקום שהקצה פיסת קרקע לטובת בית-הכנסת. כנהוג באותם הימים, כאשר הפרוטה לא הייתה מצויה אצל רוב האוכלוסייה, היה נוהג להתנדב בעבודת כפיים, ובמיוחד לטובת בית-הכנסת - מקום התפילה לבני העדה, וכך היה.

מטבח, ועליו מונחים ספרי התורה, וכך אפשר להוציא גם ספר תורה הנמצא במעמקי ארון הקודש ללא מאמץ וללא סיוע של אדם נוסף. כל שנדרש הוא לסובב את הלוח על צירו, והספר שהיה מאחור מגיע בקלות לחזית מול הפתח.

אין ספק שמבנה בית-הכנסת, העיצוב שלו מבחוץ והעיצוב הפנימי העדין והיפה, משרים אווירה נעימה לכל הבאים בשערו של הבית המהווה מוקד משיכה לאוכלוסיית המתפללים באזור. גם שמעם של חזני בית הכנסת יצא למרחק. במהלך השנים התפללו בבית הכנסת חזנים ידועי שם: הרב יוסף טייאק, החזן עמוס גואטה ועוד אחרים רבים וטובים.

במהלך השבוע מתקיימות תפילות סדירות בבית-הכנסת: שני מניינים בכל בוקר ותפילות מנחה וערבית. בשבתות ובחגים בית-הכנסת הומה אדם, החל מתושבי השכונה וגם כאלה שמגיעים משכונות מרחוקות יותר. הייתה זאת חוויה עמוקה עבורי לבקר במקום יפה עם אנשים יפים.

איש איש מעיסוקיו. כולם היו נותנים כתף ומצטרפים לעבודות הבנייה.

אט אט הבית החל להתרום. הוא נבנה בשני שלבים: השלב הראשון נבנה בחלקו, כדי לענות לצורכי קהילת המתפללים, ובשלב מאוחר יותר הושלמה כל הבנייה כולל עזרת נשים במרפסת פנימית מוגבהת.

מיד בכניסה לחצר בית-הכנסת חשים שהמקום נעים, שלו ורוגע. כך גם בהמשך, כאשר מתגלה המבנה הפנימי היפה והמהודר מחד גיסא, והלא צעקני מאידך גיסא. הכול עשוי בטוב טעם, עם חלונות ויטראז' בעלי קווים עדינים וישרים. ההיכל בנוי משיש מעוטר בעבודות זהב, ודלתותיו העשויות עץ מעוצבות בשנים-עשר ריבועים על פי מניין שבטי ישראל. בתוך ארון הקודש מוצבים אחר כבוד מספר ספרי תורה שתרמו מתפללי בית-הכנסת. חידוש מעניין שראיתיו לראשונה כאן, ולדעתי, כדאי שיאמצו אותו גם בת-כנסת אחרים - תחתית ארון הקודש המלא בספרי תורה עשויה לוח עץ עגול בקוטר מתאים למבנה, והוא יושב על ציר במרכזו, להבדיל, כמו גלגלת בארונות

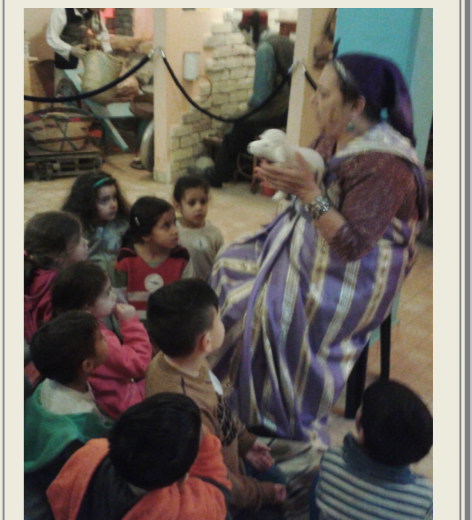
zigis1@gmail.com

חוויה במוזיאון

פנינה שחם רכות צוות חינוך והדרכה.

הפעילות החינוכית במוזיאון למורשת יהדות לוב שבארץ יהודה מצויה בתנופה. המוזיאון ממשיך להעמיק את הפעילות החינוכית שלו בקרב אוכלוסיית הגיל הרך: ילדי הגנים בני החמש רוכשים את ערכי היהדות ברוח החיים היהודיים המאפיינים את קהילות יהודי לוב.

ברחוב הדדי 4 שבו שוכן המוזיאון מצוי ממול גם בית הספר "ר' סעדיה גאון" שהוא אחד מבתי הספר הוותיקים באור יהודה. לאורך כל השנה מגיעים תלמידיו לביקור במוזיאון ביוזמתם, מבקשים רשות להיכנס, מעלים שאלות ויוצאים נפעמים. ביקורים ספונטניים אלה היו בין השאר מקור השראה ליוזמה לקיים תכנית חינוכית נרחבת לגיל הרך וכן לכתות א' שזכתה גם לתמיכה של מנהלת בית הספר "סעדיה גאון, הלא היא התוכנית 'חוויה במוזיאון'.

בהגיעם למוזיאון ממתנה לילדי הגיל הרך המדריכים: רינה אבני, דבורה טבול, מזל יעל ורובין ניסים. הם מנהלים איתם שיח חווייתי מרתק לאורך מסלול המוצגים של המוזיאון. סקרנותם של הילדים אינה יודעת גבול וההמחשה המאפיינת את המוזיאון מעוררת ומגרה את תהליכי החשיבה היצירתית והסקרנות של הילדים. סקרנות זו באה לידי ביטוי בשאלות מרובות, מעמיקות ומקוריות.

יו"ר צוות ההדרכה פנינה שחם מקפידה לקיים ישיבות משוב קבועות שבמהלכן מתועדות פרלקציות אלו של הילדים. אכן מיום ליום מתבררים יתרונותיה הגדולים של המוזיאון ככלי חינוכי רב עוצמה מאין כמוהו להקניית ערכיה הייחודיים של קהילה זו. פעילות ילדי כתות א', ב', ג של בית הספר סעדיה גאון נעלה את הפעילות החינוכית של שנת תשע"ה.

אירועים וכנסים בקהילה

שלישי בשלייקס

כתב: אשר דורון

מצאתי לנכון להביא לידיעת חבריי במרכז מורשת יהדות לוב, ובאמצעותם לבני משפחה, חברים, ומכרים, על ההזדמנות שהוענקה לנו ליהנות מתרבות הפניא במחירים מוזלים ביותר בכל ימי שלישי בשבוע, בכל הארץ, בהתאם לפרסומים בעיתונים השונים. מיזם מבורך זה מיועד לתושבי ישראל הוותיקים בלבד, והוא פרי יזמתו של השר הנפלא והמיוחד אורי אורבך, יהי זכרו ברוך. השרה גילה גמליאל תבדל"א, התחייבה על המשך קיומו של מיזם זה, והבטיחה להשקיע בו ולהרחיבו והבטיחה כי פרויקט 'שלישי בשלייקס' יצא לפגרת קיץ קצרה ויחזור במתכונתו החדשה והרעננה עם שיפורים מיד אחרי החגים.

מודעות המתפרסמות בעיתון 'ישראל היום' מדי יום ג' יזמינו את תושבי ישראל, בעלי תעודת תושב ותיק בלבד, ליהנות משלל אטרקציות רבות ומגוונות בכללן: סרט ב-10 שקלים. הצגות תיאטרון כולל הבימה, הקאמרי, צוותא, בית ליסין, ספארי, ועוד, מוזיאונים, חדרי כושר, מסעדות, בתי קפה, צרכנות, אופנה ועוד.

פרטים נוספים ורבים אפשר לקבל בטלפון: *8840, או באתר האינטרנט בשם: "שלישי בשלייקס" באינטרנט.

חנוכת מעלה נעמן ברמת-גן על שם ד"ר בנימין ורפאל נעמן

כתב: מתי גילעד

עיריית רמת-גן מנציחה את ד"ר בנימין נעמן ואחיו רפאל נעמן בקריאת רחוב על שמם. רחוב מעלה נעמן מוביל אל בית-הכנסת מקור חיים, שבו התפללו האחים, יוצא מרחוב סוקולוב, שבתחילתו נמצא בית הוריהם, ובסופו נמצאת הנגרייה של רפאל ז"ל.

בערבו של יום, במלאת שנה לפטירתו של רפאל ז"ל, מעלים נר תמיד במעלה לזכרם של בנימין איש הרוח ורפאל איש המעש אשר האירו באישיותם, כל אחד בדרכו המיוחדת, ובנועם הליכותיהם. בנימין היה איש חינוך שהנהיג ושימר בבית-הכנסת את מנהגי לוב ולימד תלמידים שהתקשו בלימודים לאחר שעות עבודתו כמורה בבית-הספר. רפי, שבנגרייתו הקטנה - ספק מפעל ספק מקום מפגש - הכשיר נערים רבים שנפלטו ממסגרת חינוכית והעניק להם אפשרות להתפרנס בכבוד.

בטקס השתתפו ראש העיר ישראל זינגר, חברי הנהלת העיר, בני משפחה שכנים וחברים. בני המשפחה נשאו מילים חמות על האחים היקרים והביעו תודתם לעיריית רמת-גן אשר בחרה להנציח את אחיהם היקרים. נכדיהם של בנימין ורפאל עלו לשיר במתיקות רבה, והבנות סיפרו אנקדוטות מחייהן בצל אביהם והעלו חיוך של נוסטלגיה אצל רבים מהקהל. בהתרגשות גדולה מחא כפיים ישראל זינגר ראש העירייה לכבוד המשפחה המיוחדת, ואף העניק זר פרחים לתקווה יולורי, אחותם של בנימין ורפאל, אשר ניצחה על הפקת הטקס.

שיר סיפור בחרוזים

כתב: ניסים רובין

כך עברו להם השנים ואני פוגש צעירים וזקנים אמשיך איתם בנעימים מה נחתי? פרחים מה קבלתי? מילים חמות ואהבה	בחמש באוטובוס אגד בשש באוטובוס קוים בשש וחצי אני בשער הפרחים מה נחתי? אחוזה מה קיבלתי? אהבה
--	---

הנה ה"קודקוד" הגיע בפני דבריו השמיע מחיתי ידי ומריע מה נחתי? אוזן קשובה מה קבלתי? "קופה קטנה" באהבה	השחלתי מפתח לדלת אזירה נעימה בפני זיכרון הילדות מעלי מה נחתי? הקשבה מה קיבלתי? אהבה
---	---

הס, כולם דום עומדים בזמן שירת התקווה מגרונם של הילדים מה נחתי? גש, דמעה מהעין לאף מה קבלתי? לצעוד בראש המצעד עם דגל כחול לבן מונף	לראשונה פגשתי אדם גאון אמרו לי זה אוצר המוזיאון דייקן כמו מחוגי השעון מה נחתי? התמדה מה קבלתי? אהבה
--	---

הצוות בישיבה העלה רעיונות ואני ספרתי זיכרונות מהילדות לבגרות מה נחתי? "אספר לך הילדה" מה קיבלתי? קופסה כחולה באהבה	יהדות לוב היפה מכומס הרחוקה לירושלים הברוכה כל הזמן שהשנמה בקרבי אשרת אתכם מעומק ליבי מה נחתי? שמונים ושתיים שנים מה קבלתי? את ברכת הכוהנים
--	---

והלפיד ממשין לבעור

כתב: דוד ארביב

בבית הספר חטיבת הביניים "חטיבת יונתן" ברעננה, שבו לומד נכדי, הוחלט לקיים טקס יום הזיכרון לשואה ולגבורה בהשתתפות שלושה דורות לניצולי שואה בני משפחה אחת שידליקו את משואת העם היהודי. המורה זהבה מבית-הספר ביקשה ממשפחתנו, משפחת ארביב, להשתתף בטקס מדליקי המשואה, כשכל אחד מאתנו ייצג דור אחר וכך נתבקשנו אני, בני אביחי ונכדי יהונתן לכתוב מספר מילים להקראה בטקס. מילותינו ריגשו את המורה זהבה מארגנת הטקס, את סגל המורים ואת האורחים בטקס שהגיעו והביעו את התרגשותם:

הלפיד ממשין לדלוק.

עלינו, בני הדור שנולד בארץ מוטלת החובה והזכות לשמור על אש הלפיד שקיבלתי מאבי לכל תכבה, שאור הלפיד יראה למרחקים ויסמל תמיד את זיכרון העבר, את כבוד האדם ואת אחדות העם למען העתיד.

הלפיד ממשין לדלוק.
יהונתן ארביב:
אני יהונתן ארביב, בן שרון ואביחי. מזכיר מועצת הנוער ברעננה.
דור שלישי ואף דור רביעי לניצולי שואה, מקבל עלי ועל בני דורי את חזון אש התמיד: לזכור את העבר, ללמוד מהעבר ולשמור על מדינת ישראל למען העתיד.
יש לזכור שאין לנו ארץ אחרת.
הלפיד דולק, ומשיך לדלוק לנצח.

"לבלוביאדה" הכנס השנתי בים המלח

נהיגו מהופעה סוחפת של הזמרת עינת שרוף בת העדה. למחרת, על שפת הברכה חגגו עם הזמרת ליאורה, שהקפיצה את הקהל והדהימה בקולה הערב את כל הנוכחים. במהלך השבת נערכו תפילות עם הקפדה קנאית על הנוסח הלובי. שבעים, עיפיים, רוויי הנאה ונחת שבנו לביתנו עם ציפייה למפגש הבא.

למלון ליאונרדו בים המלח הגיעו עשרות רבות של בני הקהילה ומשפחותיהם למפגש חברים בסימון הפנים לקהילה. על ההתארגנות המוצלחת ניצחה ביד רמה אסנת, כשלידה אבי פדהצור במרצו הבלתי נלאה, ובסיועם של נסים, כלימו, ליליאנה ואחרים שהושיטו יד. אורחי המלון נהנו מטקס של הכנת הבסיסה שחולקה לאחר מכן לקהל הנוכחים (והייתה טעימה מאוד!) בהמשך

ציון בדש לגבוות

בטקס מרשים עם קהל תלמידים, בני משפחה וחברים חגג מר ציון בדש, המורה, הפייטן והחזן את יום הולדתו. רבים הגיעו כדי לברכו ולהשתתף בשמחתו. בית המורשת העניק לו תעודת יקיר העדה, ושניים מתלמידיו, הזמרים המפורסמים דוד ד'אור וגיא זוארץ סיפרו כל אחד מהם על אישיותו של מורם הנערץ. לבסוף שרו לכבודו ואתו פזמונים מהתפילות. לציון, תודה ועד מאה ועשרים.

עם הפנים לקהילה

1944-5 שתרמו יהודי לוב. מר מאיר כחלון קיבל תעודת הוקרה על פעילותו ההתנדבותית במשך שנים לטובת הקהילה, ולמר אבי פדהצור, מנהל ואוצר המוזיאון הוענקה תעודת "יקיר העדה". מר שמעון זורון, היו"ר הנבחר, שרבים בירכוהו להצלחתו, הודה לכולם על בחירתו לתפקיד ועל האמון שניתן בו. בתכנית האמנותית הזמר דוד ד'אור בן הקהילה הנעים לנו ערב נפלא בשירתו המדהימה, והפעם גם תיבל את הופעתו בסיפורים קצרים ונחמדים מן הבית. בשירה אדירה של התקווה הסתיים לו ערב נפלא.

כשבע מאות מבני הקהילה התכנסו בהיכל לאומנויות הבמה בהרצליה, שם נערך כנס יהודי לוב תחת הכותרת "עם הפנים לקהילה". כרגיל בכנסים מהסוג הזה, אפשר לראות מפגשים של חברות וחברים מכל קצות הארץ, וזה כבר הרווח הראשון לבאים. את הכנס אירח ראש עיריית הרצליה, מר משה פדלון, שבירך את הבאים ואף נשא דברים. אורח הכבוד, יו"ר קק"ל מר אפי שטנצלר, בירך את הקהל ודיבר על שיתוף הפעולה בין הקהילה לירושלם וטרום יהודי לוב עוד בטרם קום המדינה וטרם עלייתם ארצה. למר שטנצלר הוענקו כשי קבלות על תרומת כספים ועצים מהשנים

כוס תנחומים

לד"ר יצחק בן גד ובני משפחתו במות הבן היקר
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלם ולא תוסיפו לדאבה עוד

יום זיכרון לחללי צה"ל ולנספים בשואה ביער יהודי לוב (תל-חדיד)

כחלון, מר משה פדלון ראש עיריית הרצליה, ח"כ הטרייה הגברת רויטל סוויז, וח"כ הרב יצחק כהן, אשר גם הדליק את המשואה וקרא קדיש. את השירה השמיעה הזמרת אורית אזרח. מקהלת הילדים לבלוב ממושב שדה עוזיה הנעימה מפיוטי העדה. הטקס הסתיים במצעד דגלנים ובשירה אדירה של "התקווה".

כמדי שנה אנו מקיימים יום זיכרון לחללי צה"ל ולנספים בשואה. במסגרת בית המורשת הוחלט לאחד את שני ימי הזיכרון ולקיימם ביער יהודי לוב אשר בתל-חדיד. בני העדה, משפחות חללי צה"ל, משפחות הנספים בשואה, מוזמנים רבים, כולל רבנים ואישי ציבור, הגיעו וכיבדו את האירוע בנוכחותם. נשאו דברים, בין היתר, מר מאיר

ערב איטלקי

טלו ורעייתו, וכן נשיא הקהילה היהודית במילנו הדי"ר רקאדו באווה הם ערכו סיור במוזיאון והתרשמו ממנו מאוד. השגריר נשא נאום מלא תשבחות על הפעילויות במקום. את הערב הנעים הזמר עדי צ'זארה במיטב השירים האיטלקיים. על כל אלה ניצחו בהצלחה מרובה ליליאנה, כלימו, אבי ומתנדבים נוספים.

ברחבת הכניסה פוזרו שולחנות עגולים מכוסים במפות צבעוניות, עמוסים בכיבוד קל ובשתייה קרה. הבמה מקושטת בדגלי ישראל, דגלי איטליה ודגלי בית המורשת. שעות בין הערביים. השמש מתחילה בשקיעתה, ואט אט מגיעים המוזמנים להשתתף באירוע, הכול מאורגן בסדר מופתי ובשקט הראויים לציון. בינתיים הגיעו אורחי הכבוד, שגריר איטליה מר פרנצ'סקו מאריה

Franco Cohen

Perche' basket anziche' football ?

Francamente non so quale fosse lo sport più popolare in Libia durante la dominazione Ottomana.

Probabilmente non avevano il tempo di dedicarsi allo sport, impegnati com' erano nel tentare di proteggere e conservare il loro

so nel resto della Libia) lo sport più praticato e seguito è sempre stato - se la mia memoria non m' inganna - il BASKET ?

Qualcuno potrebbe obiettare che la vicinanza del Wheelus Field - con i suoi numerosi campi da

a Tripoli tre diverse "fazioni" nel basket : quella Araba con l' Itihad , quella nostra con il Maccabi prima e l' Aurora poi, e infine quella "Cattolica" con il Cst, il Città Giardino e last but not least i "gialli" de' LA SALLE.

E' luogo comune affermare che chi gioca in casa è favorito : nel nostro caso avveniva ben altro !

L' Itihad disponeva - oltre al "tifo" non proprio Britannico - di un arbitraggio di fronte al quale un celebre e equivoco direttore sportivo di una grande squadra del Nord Italia (che sembra chiudesse i futuri arbitri nelle docce fino a quando non avvenivano a miti consigli nei confronti della Juve) appare come uno sprovveduto dilettante.

Ricordo ancora come fosse oggi un incontro (cosa dico incontro ? SCONTRO!) tra l' Aurora A e l' Itihad : vista la mala parata un giocatore dell' Itihad pensò bene di scaraventare letteralmente a

immenso Impero.

Fatto sta che, come ben sappiamo, risale al 1911 la colonizzazione Italiana dello "scatolone di sabbia" e come sappiamo durò fino alla seconda guerra mondiale lasciando indelebili tracce Italiche fino al catastrofico avvento del cosiddetto "colonnello" Gheddafi (ma quali battaglie aveva combattuto per guadagnarsi questi gradi ??) Ebbene, non sarebbe naturale chiedersi perchè, anzichè il CALCIO sport nazionale Italiano per definizione, a Tripoli (non

basket (incredibilmente accessibili senza code ai fortunati che potevano andarci) può aver avuto la sua importanza : io credo che questo' influsso sia stato davvero minimo.

Ricordo però ancora con tenerezza la bellissima sensazione di non dover dipendere dagli Arabi per guadagarti la possibilità di allenarti...

Veniamo agli altri bei ricordi : ho ben impresso nella memoria il fatto che, a grandi linee, ci fossero

terra il povero Rahmino Fella z.l. provocandogli qualcosa come la frattura del femore !

Ne derivò che l' Aurora, in una fase cruciale, si trovò priva di uno dei suoi uomini più significativi e per di più intimorita da eventuali ulteriori "incidenti" Non ricordo l' esito ma i dubbi sono pochi.

Che tempi: guardando le partite dell' NBA di adesso i nostri eroi risultano un "pochino" inferiori ma a noi sembravano davvero dei giganti.

I miei confratelli bastek-maniaci ricorderanno i mitici fratelli Pieroni nel Città Giardino, Augusto Belpassi e Dino Mercatanti nella Salle, Mamu Sassun, Ever Cohen, Enrico Raccah ecc nell' Aurora A.

Chiedo umilmente scusa a tutti i bravissimi giocatori che dimentico....

Mi perdonerete se poi metto l' accento anche sulla seconda divisione, l' ottima AURORA B, ove militavano i mitici Lillo Naman, Mino Meghnagi, Fufy, Beqa, ecc oltre a - scusate l'immodestia - anche il Capitano Franco Cohen.

Il nostro coach USA rispondeva al

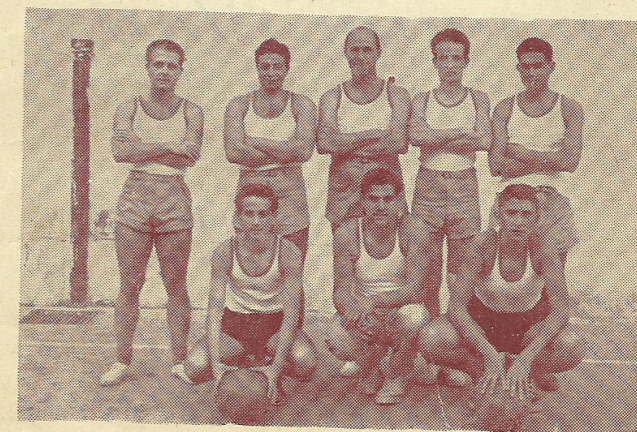
aurora

Presidente : Ralph Massiah

Colori Sociali: Bianco

Giocatori :	Massiah Ralph (cap.)	anni 41
	Raccah Armando	anni 26
	Halfon Vito	anni 24
	Raccah Berto	anni 22
	Fellah Isacco	anni 22
	Kline Charles	anni 21
	Fellah Raffaello	anni 20
	Dawan Alfredo	anni 20

Allenatore : Ralph Massiah

(Foto Donato)

nome nientedimeno che di Davide Zard !!

Abbiamo anche noi combattuto le nostre coraggiose battaglie rischiando di grosso ma difendendo sempre i colori dell' Aurora in maniera lodevole.

Ho ancora da qualche parte un trafiletto del "giornale di Tripoli" che descriveva mirabilmente una nostra strenua battaglia contro

una squadra di "svizzeri" (li chiamavamo così, lo ricordate ?)

Scrivi e riscrivi ma non ho risolto il dubbio di cui all' inizio : forse qualcuno potrà aiutarmi.

PERCHE' BASKET E NON CALCIO ???

Concludo come sempre: IA HASRA !!

franco.cohen@yahoo.it

Ariel Arbib

A spasso per Roma

Roma Caput Mundi, Roma città eterna, antica, amata e ammirata dai turisti che tutto l'anno sciamano per le sue piazze ed i suoi vicoli, trotterellando composti in lunghe file indiane su e giù sui duri sampietrini, così poco amati dalle signore in tacchi a spillo... E' durante l'estate però che Roma da il massimo di se, divenendo una miscellanea fantastica, una Kermesse coloratissima di gente di tutte le razze, provenienti da ogni angolo del mondo. Una passerella di incredibile vivacità, sulla quale è facile distinguere, tra un via vai incessante di individui stravaganti, noti e meno noti, quelli con la reale capacità di sorprenderti.

Il romano verace, abituato alla loro presenza, quando incappa in uno di questi personaggi particolarmente bizzarro, lo osserva incuriosito e divertito, ma un secondo dopo, fa "spallucce" e lo ha già dimenticato, assuefatto com'è da secoli, alla presenza nella sua città di ogni genere di tipi strampalati. Ennio Flaiano, nel suo libro "Un marziano a Roma", ben descrive questa capacità micidiale, tutta romana, di esaltare qualcuno per un momento, per poi gettarlo un attimo dopo nel dimenticatoio. Come avrebbero potuto altrimenti gli abitanti di questa città sopravvivere per secoli, senza questa capacità indispensabile per uscire indenni dalle drammatiche alternanze di Imperatori, Barbari, Papi, preti, soldati napoleonici, Podestà in camicia nera ed orbace ed infine, dalla ostinata presenza dei soliti intramontabili Politici nostrani?!? Gli Ebrei romani in particolar modo, ne sanno ben qualche cosa...

Non sempre però tutto passa inosservato, non per me quantomeno. Adoro scrutare, osservare gli individui che incontro casualmente, soffermandomi soprattutto su quelli veramente speciali, quelli che non si dimenticano, quelli che si distinguono per stravaganza e originalità. Cerco magari fantasticando, di indovinare da quale Paese provengano e di capire chi siano veramente. Qualche giorno fa mi sono imbattuto in uno di questi: una persona veramente specialissima!

All'ombra del giardino di un famoso Albergo romano, seduto ad un tavolino, ero intento a gustarmi una suadente e rinfrescante bibita guarnita con profumatissime foglie di menta, provando ad agguantare un qualche refolo di aria fresca che portasse sollievo alla calura estiva di quel tardo pomeriggio. D'un tratto, eccolo arrivare attraversando il giardino!! Un uomo sulla settantina, di corporatura imponente e statuaria, avanzava con andamento fiero e regale. I capelli, canuti e lunghissimi che gli scendevano lungo le spalle,

lasciavano immaginare il biondo che erano stati una volta, confondendosi con un barba egualmente folta e lunga di egual colore, che incorniciava due occhi sfavillanti ed espressivi, azzurri come zaffiri.

Il suo abbigliamento lasciava immaginare che fosse appena uscito da qualche Chiesa della Piazza Rossa o di San Pietroburgo... Veniva avanti verso uno dei tavoli del giardino, accompagnato da una dama bionda, un autentico Pope russo, pensai, il redivivo Rasputin, in compagnia di una principessa Romanoff,?!

Aveva indosso una lunga palandrana nera, dal fondo della quale, si intravedevano i bordi

di velluto rosso ricamati dei suoi calzoni di seta bianchi, che si poggiavano delicatamente su due babbucce di pelle rosso-fragola che gli cingevano i piedi, sormontate a loro volta, da uno stemma araldico ricamato da cui spiccavano sagome di leoni e aquile dorate. Un grosso pomo d'argento adornava il manico di un lunghissimo bastone nero di legno di ebano, alto quanto le sue spalle al quale si appoggiava mentre avanzava con passo lento e maestoso. A conferma dei miei sospetti che si trattasse proprio di un importante Prelato russo, era il berretto rosso porpora a forma di ogiva che calzava alto sulla testa, anche questo tempestato da quelli che mi erano sembrati a prima vista veri brillanti.

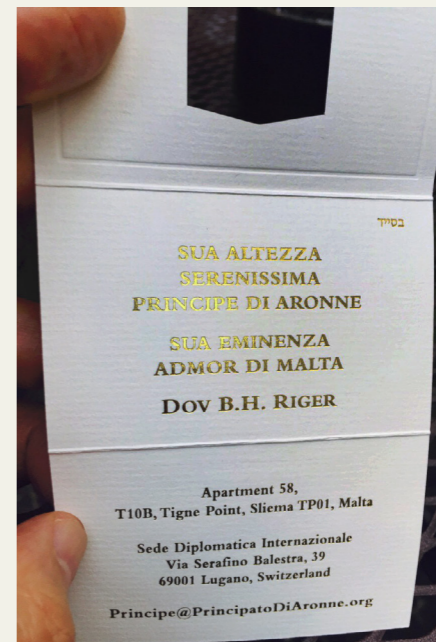
Così come pure, quei due enormi anelli d'oro che portava all'indice di ciascuna mano, con incastonati due rubini grossi come uova, mi tolsero definitivamente qualsiasi dubbio.

Ero, sì o no seduto al bar dell'Hotel de Russie e...quindi!? Non c'erano dubbi, quello non poteva che essere un Patriarca della Chiesa russo-ortodossa!!

Lo fotografai di nascosto con lo zoom del mio Iphone, cercando di cogliere qualsiasi particolare del suo abbigliamento, proprio mentre arrivava al loro tavolo un uomo alto e robusto, sulla cinquantina, che andò a sedersi a fianco della dama bionda.

Dopo i due Wiskhey con ghiaccio, mandati giù con disinvoltura, il nostro "Pope" si accese un grosso cubano da cui aspirò lunghe e suadenti boccate di fumo. Fu a quel punto che ascoltai provenire dal loro tavolino, poco distante dal mio, un lessico molto familiare e che mi fece trasalire e saltare sulla sedia...stavano parlando tra loro in ebraico!

Non potendo più trattenere la mia curiosità di andare a fondo alla questione, mi alzai e mi diressi decisamente verso quello stravagante personaggio. Mi parai di fronte a lui porgendogli la mano

e gli chiesi: "May I introduce myself Sir?". Mi porse sorridendo la sua mano destra inanellata ed a quel punto, stringendola con sufficiente forza ed a lungo, scandii con voce forte e chiara, ma con un lento labiale, il mio nome e cognome che, se ben inteso, non avrebbe dato dubbi sulla mia discendenza...Non mi ero sbagliato, erano israeliani...

Continuando a parlare in ebraico, si presentò come: Dov Ha Cohen, Admor di Malta. Cacciò quindi fuori dalla tasca della sua palandrana nera un biglietto da visita, che per il vero, somigliava più ad una brochure, tanto era lungo. Un pieghevole a sei facce sul quale a grandi caratteri in oro zecchino lessi:

REGNO DEI SANTI PIETRO E PAOLO

SUA ALTEZZA SERENISSIMA PRINCIPE DI ARONNE

SUA EMINENZA ADMOR DI MALTA

Seguivano nome e indirizzi, di Malta e Lugano, numeri telefonici e mail

Cominciai a far domande per cercare di capirne un po' di più sul personaggio e con mio crescente stupore mi raccontò di vivere a Malta e di essere un Cohen (a conferma, tirò fuori da sotto

la palandrana un lunghissimo Tzizzit del suo Tallet katan), molto famoso e conosciuto oltre che a Malta, anche in Argentina e onorevolmente accreditato anche presso il Vaticano. Capii che il nostro uomo era quindi una sorta di "Santone", un Admor appunto, uno di quei personaggi esoterici "border line", che molti Ebrei, ma non solo, consultano quando hanno situazioni gravi da risolvere o consigli importanti da chiedere, insomma forse avevo davanti a me, in carne ed ossa un vero Tzaddik!! Altro che Pope, dissi tra me e me...rimasi però assai perplesso e con un dubbio non risolto, riguardo a quel "Regno dei Santi Pietro e Paolo" stampato sul biglietto da visita, dubbio sottilmente malizioso che mi pervase, riportandomi alle immagini esilaranti di un famoso film di Totò: "Un Turco napoletano".

Ma le sorprese non erano finite lì. Mi presentò in fine alla dama bionda che in effetti non era altro che sua figlia ed al tipo seduto accanto a lei, suo genero. Quest'ultimo incuriosito dal mio cognome, si rivolse a me in un ebraico dall'inflessione tipica, dicendo: "Attà tripolitai?!" (Sei tripolino?!). Risposi prontamente con un sorriso: "Ken!!"(Sì!!), raccontando di seguito un po' delle mie origini e della mia famiglia. Continuando, mi dice di chiamarsi Aghib, un pronipote niente di meno di quel famoso Rav Hammus Aghib z'L' di Tripoli, che ancora oggi viene citato e ricordato la sera di Kippur, assieme ai nomi dei tanti Rabbanim e Hahamim a cui la Libia ha dato i natali nel corso dei tre secoli passati.

Li saluto infine e mi accomiato con un sorriso, stringendo tra le mani il biglietto da visita a sei facce, con la promessa di risentirci molto presto, senza smettere però di provare anche un po' di imbarazzo per ciò che avevo immaginato solo poco prima...un Pope russo?? Ma va!?!

arielarbib@libero.it

Daniel Mimun

La sera di Kippur, a Tripoli, nel 1962

Il centro di Tripoli, la sera di Kippur, si presentava diverso, unico.

Generalmente gli ebrei, a Tripoli, negli anni sessanta, erano timorosi ed estremamente cauti. Evitavano gli assembramenti, mantenevano un profilo molto basso, in pubblico. Il timore di provocare, con la loro presenza gli arabi, era sempre presente.

La sera di Kippur, invece, tutto era stravolto.

Era già buio, tutti erano usciti dal Tempio, dopo la funzione di Aravit.

Praticamente tutti gli ebrei di Tripoli si riversavano sul Corso per dirigersi, da lì, verso il Lungomare.

Provenivano dai vari templi, anche quelli lontani - forse un chilometro- come Sla' Dar El Malte e Sla' Kbir.

Uomini, donne bambini e anche i vecchi ancora in grado di camminare.

Tutti erano vestiti coi migliori abiti, le ragazze sfoggiavano capigliature e pettinature a volte inedite, calzavano scarpette con tacchi spettacolari con grande spirito di sopportazione e non

facevano mai trapelare lo sforzo e il dolore cui si sottomettevano.

In pochi minuti una folla gioiosa, festante passeggiava sul Lungomare.

Il lungomare Adriano Pelt era stato costruito dagli italiani sul modello del lungomare di Bari, uno dei più belli in assoluto in tutta Italia.

Non avevano lesinato né sforzi né capitali, gli italiani, in quell'opera.

Un lungo parapetto di alcuni chilometri interrotto regolarmente da alti pali di illuminazione in ghisa, che poggiavano su larghi e imponenti basamenti. Del resto proprio così gli Italiani avevano costruito la colonia di Tripoli: investendo sforzi e capitali, tesi più a abbellire e decorare la città piuttosto che a sfruttare quella terra da poco occupata.

Normalmente ci si spingeva fino allo Shooting and Fishing Club, dove appunto terminava il Lungomare propriamente detto per poi tornare indietro fin quasi al Castello, il grande castello turco, e quindi ricominciare il percorso già fatto e rifatto, tipico e classico "struscio" dei paesi, delle provincie, incrociando e riincrociando le stesse persone, salutarle e risalutarle, controllando, approvandone o criticandone con

uno sguardo fisso e insistente l'aspetto e l'abbigliamento. Le ragazze bisbigliavano furtive fra loro, hai visto quella lì, e' di nuovo con Tizio, ma come, non si erano lasciati la settimana scorsa, e quell'altra, vedi come sta attaccata a Zaki, ma non lo capisce che lui non ne vuole assolutamente sapere nulla di lei, ma e' proprio scema, senza alcuna dignità...e via di seguito, lo "struscio" al massimo, chiacchiere, commenti e su tutto pettegolezzi e piccole cattiverie.

I ragazzi e i giovanotti, invece, con camice aderenti per far risaltare la muscolatura, i capelli imbrillantinati, con il ciuffo alla Elvis, procedevano parlando rumorosamente a testa alta, facendo giri e rigiri per passare sempre e nuovamente accanto alla ragazza cui erano interessati, ma con lo sguardo rivolto altrove, la risata pronta, la pacca sulla spalla del vicino che occasionalmente fungeva, inconsciamente, da compare.

Le giovani famiglie, invece, a gruppetti di due o tre coppie, parlavano fra di loro ma sempre con lo sguardo fisso sui bambini, pronti a redarguirli e a dispensare scappellotti o schiaffi, come era d'uso in quegli anni. Chiudeva questo corteo variopinto l'insieme

degli anziani che procedevano lentamente, parlavano poco ma tutto osservavano, preoccupati, sempre impauriti, quasi in attesa del prossimo improvviso pogrom, non vedevano l'ora che finisse questo strazio, che tutti potessero tornare a casa.

Come e' diversa, invece, la sera di Kippur, qui in Israele...

Sì, alcuni aspetti dello "struscio" si

possono riscontrare anche da noi.

Ma gran parte della città si riversa sulle strade, non ci si conosce tutti, non si tratta solo di due o tremila persone, bensì di centinaia di migliaia.

Ma non in questo risiede la differenza che mi colpisce, bensì nel fatto che qui camminiamo a testa alta nel nostro paese, dove nessuno e' terrorizzato

dal prossimo pogrom, dove si cammina in piena libertà, in libertà assoluta. Sì, una libertà conquistata a un prezzo carissimo, ma con la fierezza e l'orgoglio di essere finalmente liberi, perfino liberi di camminare senza una meta, con un amico, anche la sera di Kippur.

danmimun@zahav.net.il

Found on victoria4edit.com

20 GERMOGLI

Pubblicazione periodica dell'organizzazione mondiale degli ebrei di Libia

I germogli appaiono sulla terra, il tempo dell'usignolo e' giunto, e nel nostro paese si ode il verso della tortora

Shana Tova!

כובה מלוב וצמצועי ילדים ממחכת
משנות הארבעים שכונת מונטיפיורי. ישראל

Giocattoli di metallo da case di tripolini, primi anni quaranta,
e una bambola giunta fin dalla Libia, a Montefiori.